

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ—ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ—ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΥΠΟΘΗΚΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Ἐάν συγκρίνωμεν τὰς ἐγγυήσεις τῆς προσωπικῆς πίστεως πρὸς τὰς πρακτικὰς ἀσφαλείας τῆς κτηματικῆς πίστεως, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὑπάρχει μεγίστη πρόοδος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἕνεκα τῆς ἀβεβαιότητος τῶν περιουσιῶν ἢ χρηματικῆ πίστις περιωρίζετο εἰς μόνας τὰς σχέσεις τῶν προσώπων, μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐκλήθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πίστεως καὶ αἱ κτήσεις τῶν ἀνθρώπων. Τὸ ἐνέχυρον καὶ ἡ ὑποθήκη εἶναι τοιουτοτρόπως προϊόντα προκεχωρημένου ὀπωσδήποτε πολιτισμοῦ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τελευταίαν, ἀνευρίσκομεν αὐτὴν ἐν τῇ πρὸ τοῦ Σόλωνος ἐτι οἰκονομικῇ τοῦ Ἑλληνισμοῦ περιόδῳ, ἐκ τῆς ὁποίας μεταφέρονται τὰ ἱστορικὰ αὐτῆς ἔχνη εἰς τοὺς μεταγενεστέρους πολιτισμούς.

Ἀπὸ τῶν εἰς στήλας καὶ ὄρους λιθίνων ἐμβλημάτων τῆς πρωτογενοῦς ἐκείνης Ἀθηναϊκῆς ὑποθήκης μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς μηχανισμοῦ τῶν ὑποθηκικῶν βιβλίων ὑπάρχει τόση ἀπόστασις, ὅσοι καὶ ὁ μεσολαβήσας χρόνος. Ἐν τούτοις ἡ ἀρχὴ τῆς δημοσιότητος εἶναι ἡ αὐτὴ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιόδους. Ὅπως αἱ στήλαι ἀπέβλεψαν εἰς τὴν μεγάλην ἐγγύησιν τῆς δημοσίας γνώσεως, τοιουτοτρόπως καὶ αἱ ἐν τοῖς ὑποθηκικοῖς βιβλίοις ἐγγραφαί, ὑπὸ τὸ κῦρος τῆς πολιτείας ἐνεργούμεναι, φυλαττόμεναι καὶ δεικνύμεναι, ὡς ζῶσα τις ἱστορία τῶν βαρυνόντων τὴν ἀκίνητον διοκτησίαν χρεῶν.

Ἐκάστος ἐννοεῖ τὴν οἰκονομικὴν σημασίαν τοῦ ἀνά χει-
ρας πιστωτικοῦ κυρίως θεσμοῦ. Διότι εἰς τὴν κάρπωσιν
τῆς κυριότητος τοῦ κτήματος προστίθεται διὰ τῆς ὑποθή-
κης καὶ ἡ βοήθεια τῆς ἐξ αὐτοῦ πίστεως. Κατὰ τοῦτο δυ-
νάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὴν λειτουργίαν τῆς ὑποθήκης εἰς
τρεῖς κεφαλαιώδεις κατηγορίας, ἐφ' ὅσον κατὰ τὸ ἄρθρον
10 τοῦ ἀπὸ 11 Αὐγούστου 1836 νόμου ἐγγράφονται αἱ
ὑποθήκαι εἴτε δυνάμει τοῦ νόμου, εἴτε δυνάμει δικαστικῆς
ἀποφάσεως, εἴτε δυνάμει ἐπισήμου συμβολαίου. Καὶ εἶναι
μὲν ἀληθές ὅτι ἡ τρίτη κατηγορία τῆς ἀπὸ συναλλάγμα-
τος ὑποθήκης ἀποτελεῖ τὸν κανόνα, δὲν πρέπει ὅμως διὰ
τοῦτο νὰ ὑποτεθῇ ὅτι καὶ αἱ λοιπαὶ ἀφορῶσιν εἰς ἀσήμαν-
τον ἐξαίρεσιν. Ἄρκει νὰ ἐπιτύχη τις τελεσιδίκων δικαστι-
κῆν ἀποφασιν, ὅπως ἔχη τὸ δικαίωμα εἰς ἐγγραφὴν ὑπο-
θήκης ἐπὶ τῶν κτημάτων τοῦ ἀντιδίκου του πρὸς ἐξασφά-
λισιν τῆς ἐπιδικασθείσης αὐτῷ χρηματικῆς ποσότητος. Καὶ
ἡ ἐννοια δὲ τῆς δυνάμει τοῦ νόμου ὑποθήκης ἀνάγεται εἰς
ἰδιαιτέρους τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ σκοπούς, ἐκ τῶν
ὁποίων βοηθεῖται ἡ ἐπικράτεια ὡς πρὸς τοὺς καθυστεροῦν-
τας φόρους ἐπὶ τῶν κτημάτων τῶν φορολογουμένων, ἡ
αὐτῇ, τὰ φιλανθρωπικὰ καὶ θρησκευτικὰ καταστήματα, οἱ
δῆμοι, τὰ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἄλλου διατελοῦντα φυσικὰ πρό-
σωπα, ἀνήλικοι, αἱ σύζυγοι καὶ τὰ τέκνα, ἀπέναντι τῶν δι-
οικούντων τὰ συμφέροντα αὐτῶν διαχειριστῶν, ἐπιτρόπων,
συζύγων καὶ γονέων ἐπὶ τῶν κτημάτων αὐτῶν, οἱ ἐπὶ τῶν
κληρονομιῶν δικαιοῦχοι (δανεισταί, συγκληρονόμοι, κληρο-
δόχοι) ὡς πρὸς τὰ κληρονομικὰ κτήματα, οἱ τὰς οὐδο-
μὰς καταρτίζοντες (ἀρχιτέκτονες, ἐργολάβοι, ἐργάται καὶ
χορηγοὶ τῆς ὕλης) ἐπὶ τῶν κτιρίων. Πρέπει νὰ σημειωθῇ
καὶ τελευταία τις περίπτωσις δυνάμει τοῦ νόμου ἐγγραφῆς
ὑποθήκης, ὑπὲρ τῶν δανειστῶν ἐκεῖνων, οἵτινες ἔχοντες ἤδη
ἐγγεγραμμένην ὑποθήκην ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξασφαλίσωσι ἐπὶ
τῶν αὐτῶν ἐνυποθήκων κτημάτων τοὺς καθυστεροῦντας
τόκους καὶ τὰ γενόμενα μέχρι τῆς ἐξοφλήσεως δικαστικὰ
ἐξόδα.

Ἄγνωστος εἶναι ἡ πρακτικὴ ἐν Ἑλλάδι ἀνάπτυξις ἐκά-
στης τῶν ἀνωτέρω ὑποθηκικῶν κατηγοριῶν. Ἀμφιβάλλω
μάλιστα, ἂν μέχρι τοῦδε ἐλειτούργησε παρ' ἡμῖν ὁ εἰδικὸς
κατὰ τῶν ἀπίστων διαχειριστῶν τῶν δημοσίων καὶ δημο-
τικῶν συμφερόντων ὑποθηκικὸς θεσμὸς, μετὰ τῆς πρεπού-
σης αὐτῷ σταθερότητος ἅμα δὲ καὶ ἀποτελεσματικότητος.
Ἐν τούτοις δυνάμεθα ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν νὰ μελετήσωμεν
τὴν ὄλην ἀνάπτυξιν τῶν ἐν Ἑλλάδι ὑποθηκῶν, συγκρίνον-
τες τὰ μέχρι τοῦδε ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Δικαιοσύνης
συγκεντρωθέντα σχετικὰ φαινόμενα 6 ἐτῶν, τῶν ὁποίων
τὰ δύο πρῶτα (1856 καὶ 1857) χωρίζονται ἀπὸ τῶν δύο
τελευταίων (1871 καὶ 1872) ὑπὸ ἡμιολίου σχεδὸν δεκαε-
τηρίδος. Ὁ ἐπόμενος πίναξ δεικνύει τὴν διεύθυνσιν τοῦ προ-
κειμένου κατὰ τὰς Ἑλληνικὰς ὑποθήκας πιστωτικοῦ ρεῦ-
ματος.

Ἔτη	Ἐγγραφεῖσαι ὑποθήκαι	Πληθυσμὸς
1856	41 932	1 067 246
1857	43 465	
1869	27 989	1 457 895
1870	27 707	
1871	30 420	
1872	30 223	

Ἐν διαστήματι λοιπὸν δέκα περίπου ἐτῶν (1857—1869)
ἡ χρηματικὴ ἡμῶν πίστις ἐζήτησε ὑπερδιπλασίαν ποσό-
τητα ὑποθηκικῆς ἀσφαλείας ἐκ τῶν ἀκινήτων τῆς χώρας
ἰδιοκτησιῶν, μετὰ προφανοῦς περαιτέρω ἐντάσεως κατὰ
τὴν τελευταίαν διετίαν, ἣτις παρίστησιν αὐξήσιν ἐπὶ τῆς
προηγούμενης διετίας ὡς 27:30, εἰάν μετρήσωμεν μόνως
τὰς χιλιάδας τῶν ἐγγραφεισῶν ὑποθηκῶν.

Ἐν γένει ἐπὶ τῆς εὐρωστίας ταύτης τοῦ ὑποθηκικοῦ τῆς
Ἑλλάδος ὀργανισμοῦ πρέπει μὲν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ
κατὰ τὸ 1864 συντελεσθεῖσα προσθήκη τοῦ Ἰονίου πλη-
θυσμοῦ (229 546 ἄτομα τῷ 1870), ἡ ἀναλογία ὅμως
αὐτοῦ πρὸς τὸν μεθ' οὗ συνεχωνεύθη τῆς μητρὸς Ἑλλά-
δος (1 207 540 ἄτομα τῷ 1870) εἶναι ὡς 1 πρὸς 5, ἐπο-

μένως ἢ κυρία δύναμις τῆς αὐξήσεως ἀνάγεται εἰς τὴν κανονικὴν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἀνάπτυξιν. Τοιοῦτοτρόπως εἰς ἐξαιρέσωμεν τὰς ὑποθήκας τῶν Κυθῆρων, κατὰ τὰς δικαστικὰς περιφερείας τῆς λοιπῆς Ἑπτανήσου (Ζάκυνθος, Λευκάς, Κέρκυρα, Κεφαλληνία) ἀνέρχονται τῷ 1872 εἰς 2 666 αἱ ἐγγραφαὶ τῶν ὑποθηκῶν, ἐνῶ κατὰ τὸ λοιπὸν κράτος ὑπολογίζονται αὐταὶ εἰς 27 557, τουτέστιν ὑπὲρ τὸ δεκαπλάσιον ἐπὶ πληθυσμοῦ σχεδὸν πενταπλασίου.

Ἡ ταξις αὕτη τῶν ἰδεῶν φέρει ὑπὸ σκέψιν τὴν ἀναλογίαν, ἣν ἠκολούθησεν ἡ ὑποθηκικὴ πίστις τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰ τέσσαρα μεγάλα τῆς χώρας τμήματα. Ὁ ἀκόλουθος πίναξ εἶναι λίαν ἐνδεικτικός:

Ἔτη	Πελοπόννησος	Στερεὰ Ἑλλάς	Κυκλάδες, Εὐβοία	Ἴονιοι Νῆσοι
1856	4 872	3 906	4 356	—
1857	5 646	5 140	3 960	—
1869	11 164	7 190	6 923	2 712
1870	11 480	7 127	6 041	3 059
1871	11 460	8 000	6 347	3 613
1872	13 490	6 603	7 465	2 666
ὅλον	59 112	37 966	35 092	12 050

Συνοπολιζομένης τῆς ἐν λόγῳ ἐξαετίας, προπορεύεται ἡ Πελοπόννησος, ἔπεται ἡ Στερεὰ, τὴν ὁποίαν ἐγγύς παρακολουθοῦσιν αἱ Κυκλάδες καὶ ἡ Εὐβοία. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑπτανήσον, ἡ ἐπὶ τῶν τεσσάρων τελευταίων ἐτῶν ὑποθηκικὴ ἐνέργεια αὐτῆς παρίστησι τὸ $\frac{1}{11}$ τῆς ἀντιστοίχου Πελοποννησιακῆς καὶ εἶναι ὡς 12:29 ἢ 27 ἀπέναντι τῶν συγχρόνων κατὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα ἢ τὰς Κυκλάδας καὶ τὴν Εὐβοίαν.

Ἐπὶ τῶν φαινομένων τούτων ἐξασκεῖ ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μείζονα ἐπιρροὴν ἢ πυκνότης τοῦ κατὰ διάφορα τμήματα τῆς χώρας πληθυσμοῦ, ἢ ἡ χωρικὴ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἔκτασις. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἀπογραφή τοῦ 1870 ἀπέδειξεν 611 861 κατοίκους ἐν Πελοποννήσῳ (20 923 χιλιομέτρα □), 356 865 ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι (19 575 χιλιομ. □), 194 435 κατὰ τὰς Κυκλάδας καὶ τὴν Εὐβοίαν (6 475 χιλιομ. □) καὶ 229 516 κατὰ τὴν Ἑπτανήσον

(2 695 χιλιομ. □). Ἄλλων τινῶν νήσων ἡ σημαντικότης εἶναι οὐσιωδῶς μικρὰ (44,350 κάτοικοι) καὶ ἀνεπαίσθητος πρὸς τὸ ἐν λόγῳ οἰκονομικὸν φαινόμενον. Ἐνῶ δὲ ἡ χωρικὴ ἔκτασις τῆς Πελοποννήσου μόλις ὑπερτερεῖ τῆς κατὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα κατὰ $\frac{1}{11}$, ἢ ἐν ἔτει 1872 ὑποθηκικὴ δραστηριότης τῆς Πελοποννήσου εἶναι ὑπερδιπλασία τῆς συγχρόνου κατὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα. Ἀφ' ἐτέρου ὁμως ὁ πληθυσμὸς τῆς πρώτης εἶναι σχεδὸν διπλάσιος τῆς δευτέρας. Ἡ ἐπιρροὴ τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ γίνεται καταφανεστέρα κατὰ τὰς Κυκλάδας καὶ τὴν Εὐβοίαν, διότι ἐν ἑκτάσει 6 475 □ χιλιομέτρων κατὰ τὴν ἐξαετίαν 1856—57 καὶ 1869—72 ἐνεγράφησαν 35 092 ὑποθήκαι, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν 37 966 (δηλαδὴ μόλις κατὰ 2 874 πλείοτεροι) ἐνεγράφησαν κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ἐν τῇ ὑπερτριπλασίᾳ ἑκτάσει τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἀναλόγως ἡ ὑποθηκικὴ ἐνέργεια τῆς Ἑπτανήσου διατελεῖ εἰς μείζονα ἀπέναντι τῶν λοιπῶν τῆς χώρας τμημάτων ἔντασιν, διότι, εἰς λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ σημαντικώτερον, ἐπὶ χωρικῆς ἑκτάσεως κατὰ τὸ 7^{ον} σχεδὸν μικροτέρας τῆς Πελοποννησιακῆς, παρίστησι κατὰ τὴν τετραετίαν 1869—72 οὐχὶ τὸ 7^{ον} ἀλλ' ὡς προερρέθη τὸ 4^{ον} τῶν Πελοποννησιακῶν ὑποθηκῶν.

Ὁ προηγούμενος πίναξ τῆς ὑποθηκικῆς κατὰ τμήματα δραστηριότητος μαρτυρεῖ, ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ἐν χρόνῳ ἀναπτύξεως αὐτῆς, σπουδαιότατον φαινόμενον περὶ τὴν ὅλην ἐνυπόθηκον τοῦ τόπου οἰκονομίαν. Τίνος ἐνέκεν ἀπὸ τοῦ 1856 μέχρι τοῦ 1872 ἐτριπλασιάσθησαν σχεδὸν ἐν Πελοποννήσῳ αἱ ἐνιαύσιαι τῶν ὑποθηκῶν ἐγγραφαὶ, ἐνῶ κατὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τὰς Κυκλάδας καὶ τὴν Εὐβοίαν οὐδὲ κἂν ἐδιπλασιάσθησαν; Ἀκόμη περισσότερο παρατηρεῖται τάσις τις πρὸς ὀπισθοδρόμησιν κατὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἑπτανήσον, διότι ἀπὸ τοῦ 1871 μέχρι τοῦ 1872, ἵνα μετρήσωμεν μόνον τὰς χιλιάδας, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ κατέπεσεν ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποθηκικῶν ἐγγραφῶν ἀπὸ 8 εἰς 6, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἀπὸ 3 εἰς 2. Αἱ ὁδοὶ λοιπὸν τῆς χρηματικῆς πίστεως δὲν εἶναι

τόσον εὐθετοὶ ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι καὶ ἐν τῇ Ἑπτανήσῳ ὅσον ἐν Πελοποννήσῳ. Καὶ τὸ ζήτημα δὲ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἀκινήτου κτήσεως δὲν ἐξασκεῖ μικρὰν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπιρροήν. Ἐνῶ ἐν Πελοποννήσῳ ἡ ἰδιοκτησία τῆς γῆς ὁσημέραι τελειοποιεῖται, ἐν Ἑπτανήσῳ διατελεῖ ἔτι ὑπὸ ὄρους οὐχὶ ἀρμονικοῦς πρὸς τὰς νεωτέρας τῆς κοινωνίας ἀνάγκας. Πρέπει νὰ λογισθῇ ἰδιαιτέρως καὶ ἡ ἐννοια τῆς βιομηχανικῆς καὶ γεωργικῆς κατὰ τόπους δραστηριότητος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἰδιουσία τῆς γῆς καὶ αἱ ἐργατικά τῶν κατοίκων τάσεις κατέχουσι βεβαίως κρισιμωτάτην θέσιν.

Η ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ ΥΠΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ.

Ὡς εἰς τῶν κυριωτέρων τροχιασμῶν τῆς οἰκονομικῆς μηχανῆς δύναται ἀναντιρρήτως νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ, ἀδιάφορον κατὰ ποίαν ἀκριβῶς ἐποχὴν, ἐπινοηθεῖσα μεταφορὰ τῶν κεφαλαίων ἀπὸ χώρας εἰς χώραν διὰ τοῦ ὄργανου ἐκείνου τοῦ καλουμένου μὲν συναλλαγματικῆς, προωρισμένου δὲ ἵνα δίδῃ ὠθησιν καὶ ἔντασιν εἰς τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς (ὑπερδιαπλασιαζομένης τῆς κυκλοφορίας τῶν κεφαλαίων) καὶ ἵνα ἰσοζυγίζῃ τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν τῶν εἰς ἐμπορικὰς σχέσεις διατελουσῶν χωρῶν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν ἰσοζυγίζεται τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν δύο ἐμπορικῶν οἴκων, ἐνεργούντων ἀμοιβαίας ἀποστολὰς ἐμπορευμάτων.

Ἐπὶ τὴν ἐποψιν ταύτην θεωρουμένη ἡ συναλλαγματικὴ εἶναι ἀξία τῆς μελέτης παντὸς εἰς ἐμπορικὰς καὶ χρηματιστικὰς πράξεις ἀναμιγνυομένου προσώπου, τοσοῦτ' ἂν μᾶλλον ὅσα διότι τὸ ὄργανον αὐτὸ ὑπόκειται, ὡς πᾶν μὲν ἐμπόρευμα, εἰς ἀπάσας ἐκείνας τὰς διακυμάνσεις, αἵτινες

εἰσὶν ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς ζήτησεως καὶ τῆς προσφορᾶς, ὡς σύμβολον δὲ πίστεως εἰς πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἐπενέγκῃ κλονισμόν τινα παρεχομένης πίστεως ὡς, ἐπὶ παραδείγματός, ἐν περιπτώσει ἐμπορικῶν, χρηματιστικῶν ἢ κοινωνικῶν διαταράξεων, ὅποτε ἡ λειτουργία τοῦ ὄργανου αὐτοῦ βαίνει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιστελλομένη κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐλαττώσεως τῆς πίστεως, καθότι, ἐλαττωμένης ταύτης, συνελλατοῦνται, ὡς ἀναγκαῖα συνέπεια, καὶ αἱ πράξεις, τὰς ὁποίας σκοποῦσι καὶ διευκολύνουσιν αἱ συναλλαγματικαὶ ἐκδόσεις.

Ὅτι δὲ καθίστησι τὴν συναλλαγματικὴν ὄργανον οἰκονομικὸν πλείστου λόγου ἀξίον εἶναι καὶ ἡ ἰδιότης μεθ' ἧς περιεβλήθη ὑπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μεταβιβάζεσθαι δι' ὀπισθογραφῆσεως ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα καὶ νὰ διατρέχῃ μεταβιβαζομένη οὕτω καὶ μέχρις οὔ φθάσῃ εἰς τὸν τόπον τῆς πληρωμῆς, πλείστας χρηματιστικὰς καὶ ἐμπορικὰς ἀγορὰς, πληροῦσα τὰς ἀνάγκας τῶν τε μεταβιβαζόντων καὶ τῶν πρὸς οὓς ἡ μεταβίβασις, προστιθεμένων τοσοῦτων νέων προσωπικῶν ἐγγυήσεων τῆς ἐμπροθέτμου πληρωμῆς, ὅσαι εἰσὶν αἱ δι' ὀπισθογραφῆσεως μεταβιβάσεις, εἰς τρόπον ὡστε δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι τὸ μετακομιστικὸν αὐτὸ τῶν κεφαλαίων ὄχημα ἐπιρρώνεται καθόσον μεταβιβάζεται, τοιαύτην δὲ ἔχει σπουδαιότητα καὶ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας παρέχει ὑπηρεσίας ὥστε, ἂν πρὸς καιρὸν ἔπαυε λειτουργοῦν, θὰ ἀπενεκροῦτο ἡ ζωοφόρος καὶ δραστηρία ἐκείνη κίνησις ἢ διευθύνουσα καὶ ἐμψυχοῦσα τὰ: ἐμπορικὰς καὶ χρηματιστικὰς σχέσεις, θὰ μετεβάλλετο δὲ συγχρόνως τὸ τιμολόγιον ὄλων τῶν ἐμπορευμάτων, γεωπονικῶν τε καὶ βιομηχανικῶν, ἄλλων μὲν προστιμωμένων ἄλλων δὲ ὑποτιμωμένων, ἡ δὲ πίστις ἢ κυρίως ἐκπροσωπούμενη, ὡς εἶπεῖν, ὑπὸ τῆς συναλλαγματικῆς θὰ ἐλάμβανε καίριον τραῦμα, ἐξ οὗ λίαν δυσκόλως θ' ἀνελάμβανε.

Ὅπως καταστήσωμεν εὐνόητα τὰ προεκτεθέντα, ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ Ῥωσσία ἀποστέλλει ἀνά πᾶν ἔτος εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν δέκα ἑκατομμύρια ψάθας δημητριακῶν καρπῶν,

ἤτοι ἐξήκοντα ἑκατομμύρια κοιλῶν, ἅτινα ἐκποιούμενα ἀποφέρουσι καθαρὸν προϊόν, ἀνά πέντε φράγκα ἕκαστον κοιλῶν, τριακόσια ἑκατομμύρια φράγκων, αὐτὸ τοῦτο τὸ σπουδαῖον ποσὸν εἰσπράττεται διὰ συναλλαγματικῶν ἐκδιδομένων συνήθως ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς ἀποστολῆς ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς πωλήσεως, καὶ διὰ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ, ἢ μέρους τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ, εἰσπραττομένου πρὶν ἔτι καταρτισθῆ ἢ πώλησις, ἐνίοτε δὲ πρὶν ἔτι φθάσῃ τὸ πλοῖον εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον ἢ καὶ πρὶν ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ λιμένος τῆς φορτώσεως, καταρτίζονται νέαι ἀγοραὶ καὶ ἐπομένως νέαι ἀποστολαὶ ἄλλων ἡμεδαπῶν προϊόντων, οἷον ἐρίων, μετάλλων, βουτύρων, ἀλειμμάτων, σπόρων καὶ ἄλλων τοιούτων, ὧν ἡ ἀξία δύναται ν' ἀνέρχεται εἰς πλεῖστα ἑκατομμύρια φράγκων. Ὅλα δὲ ταῦτα τὰ ἑκατομμύρια, προϊόντων τῶν ἐκ Ῥωσσίας ἀποστελλομένων εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐμπορευμάτων, εἰσάγονται ἐν τῇ ἡμεδαπῇ (τῇ Ῥωσσίᾳ δηλαδή) δι' ἐτέρων ἀλλοδαπῶν προϊόντων, ὥστε αἱ ἐκδιδόμεναι συναλλαγματικαὶ πρὸς εἰσπραξίν τῆς χρηματικῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν ἀποστελλομένων ἐμπορευμάτων ἀγοράζονται ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἢ καὶ ὅπου ἄλλοθι ἢ διαπραγματεύσεις τῶν δύναται νὰ προσφέρῃ μείζονα ὄφελος, ὅπως τὸ ἰσότιμον αὐτῶν χρησιμεύσῃ πρὸς ἀπότισιν τοῦ τιμήματος τῶν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ εἰσαγομένων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐμπορευμάτων, καὶ τοιουτρόπως ἰσοζυγίζονται τὰ πρὸς εἰσπραξίν μὲ τὰ πρὸς πληρωμὴν ποσά, ἀπαραλλάκτως ὡσεὶ ἐπρόκειτο περὶ ἀλληλοχρέου μεταξὺ δύο προσώπων λογισμοῦ.

Ἐκ τῶν εἰρημένων εὐκόλως ἕκαστος κατανοεῖ ὁποῖαν ἔχει σπουδαιότητα ὁ μηχανισμὸς αὐτὸς ὁ διὰ τῆς συναλλαγματικῆς λειτουργῶν, ἅμα ὡς σκεφθῆ ὅτι, ἂν ὁ μηχανισμὸς οὗτος ἀπῆντα τοιαῦτα προσκόμματα ὥστε νὰ καθίσταται ἀδύνατος ἢ καὶ δὴ μόνον δύσκολος ἢ κανονικὴ αὐτοῦ λειτουργία, οἱ ἀποστολεῖς τῶν ἐμπορευμάτων οὐ μόνον δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ποιῶνται χρῆσιν τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου πρὸς ἀγορὰν καὶ ἀποστολὴν ἐμπορευμάτων δι-

πλασίας ἀξίας ἀφ' ὅσης ἀντιπροσωπεύει τὸ ἐπασχολούμενον κεφάλαιον, ἀλλὰ συγχρόνως θὰ ἠναγκάζοντο ἵνα τὸ τίμημα τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐκποιουμένων ἐμπορευμάτων εἰσάγωσιν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ εἰς νομίσματα ἀργυρᾶ ἢ χρυσᾶ, οἱ δὲ εἰσάγοντες ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ἐμπορεύματα ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς θὰ ἠναγκάζοντο καὶ οὔτοι νὰ ἀποστέλλωσιν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν νομίσματα ἀργυρᾶ ἢ χρυσᾶ πρὸς ἀγορὰν τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων, ἐκτὸς μόνον ἂν τὰ αὐτὰ πρόσωπα ᾤσι συγχρόνως καὶ ἀποστολεῖς καὶ εἰσαγωγεῖς, ὅπερ σπανίως συμβαίνει. Περιττὸν δὲ ν' ἀναφέρωμεν ὁποῖα, ὡς ἐκ τῆς καταστάσεως αὐτῆς, βραδύτης ἤθελε παρακολουθεῖ τὰς συναλλαγὰς καὶ πόσον θὰ περιεστέλλοντο αἱ ἐμπορικαὶ πράξεις, ὁποῖα δὲ ἐκ τῆς περιστολῆς αὐτῆς θὰ ἀνεφύετο καχεξία ἐπιδρῶσα ἐφ' ὅλων τῶν παραγωγικῶν κλάδων. Ἡ κατάστασις αὕτη τῆς γενικῆς καχεξίας καθορᾶται ἐν μέρει κατὰ τὰς ἐμπορικὰς, τὰς χρηματιστικὰς ἢ τὰς κοινωνικὰς διαταράξεις, ὁπότε, ἐλαττωμένης ἢ ἐκλειπούσης τῆς πίστεως, ἐλαττοῦται ἢ παύει καὶ ἡ λειτουργία τῆς συναλλαγματικῆς, καταπίπτοντος συγχρόνως μετ' αὐτῆς καὶ τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος.

Ἡ σπουδαιότης λοιπὸν τῆς συναλλαγματικῆς, ὡς τροχιασμοῦ τῆς οικονομικῆς μηχανῆς, εἶναι ἀναμφισβήτητος, ὥστε ἀντάξιον τοῦ κόπου ἐστὶν ἵνα ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ παντὸς ὅ,τι, οὕτως ἢ ἄλλως, δύναται νὰ ἐπιδρᾷ ἐπ' αὐτήν, καθότι πᾶσα τοιαύτη ἐπίδρασις ἔχει ἄμεσον τὴν συνάφειαν πρὸς τὰς ἐν γένει παραγωγικὰς δυνάμεις.

Ἡ συναλλαγματικὴ, ὡς οὔσα τὸ προϊόν τῆς πίστεως, λειτουργεῖ ὁμαλῶς, ὁπότε οὐδὲν νέφος καλύπτει τὸν πολιτικὸν ἢ τὸν χρηματιστικὸν ὀρίζοντα, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν ὑπόκειται εἰμῆ, ὡς ἤδη εἴρηται, εἰς τὰς μικρὰς ἐκείνας διακυμάνσεις, αἵτινες εἰσὶν ἢ φυσικὴ συνέπεια τῆς ζητήσεως καὶ τῆς προσφορᾶς· οὕτως, ἂν ἡ ἐξαγωγή ὑπερβαίῃ τὴν εἰσαγωγὴν, ἐπόμενον εἶναι τὸ συνάλλαγμα

νά προσφέρηται εἰς εὐθηνότερας τιμὰς, ἂν δὲ ἡ εἰσαγωγὴ ὑπερβαίῃ τὴν ἐξαγωγὴν ἐπόμενον πάλιν εἶναι τὸ συνάλλαγμα νὰ ἦ ζητημένον καὶ ἐπομένως ἀκριβώτερον, διότι κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν παρουσιάζονται πλείονες πωληταὶ ἢ ἀγορασταί, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν τὰνάπαλιν, πλείονες δηλαδὴ ἀγορασταὶ ἢ πωληταί. Ἄλλ' ἐν ταῖς περιπτώσεσι ταύταις ἡ διαφορὰ τῆς τιμῆς δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίῃ τὰς συνήθεις τιμὰς τὰς ἐχούσας τὴν ἑαυτῶν βάσιν ἐπὶ τοῦ μᾶλλον ἢ ἥττον μεμακρυσμένου χρόνου τῆς πληρωμῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἐξόδων τῆς μεταφορᾶς, εἰμὴ κατὰ ἐν τέταρτον ἢ καὶ ἡμισυ ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, ἐκτὸς ἐκτάκτων τινῶν περιστάσεων καθ' ἃς, ἰδίως ἐπὶ ζητήσεως σιτηρῶν, τὰ κεφάλαια εἰσὶ τοσοῦτω περιζήτητα, ὥστε τὸ συνάλλαγμα πρὸς πορισμὸν κεφαλαίων προσφέρεται μὲ πλείονα ὑποτίμησιν. Ἡ αὐτὴ ἀρχὴ ἰσχύει καὶ διὰ τὴν, ἐν ὁμοίαις περιστάσεσι, περίπτωσιν τῆς εἰσαγωγῆς, ὅποτε τὸ συνάλλαγμα καθίσταται περιζήτητον καὶ πληρώνεται ἀκριβώτερον τῆς συνήθους τιμῆς αὐτοῦ, ἀναλόγως τῶν ἀναφυσισῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς μᾶλλον ἢ ἥττον ἀφθονίας τῶν κεφαλαίων, ἀλλ' αἱ ἑκτακτοὶ αὗται συναλλαγματικαὶ διαφοραὶ, ὑπαγορευόμεναι ὑπὸ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐμπορίου, δίδουσιν εἰς αὐτὸ μείζονα ἔντασιν καὶ δὴ πλείονα τροφήν.

Κατὰ γενικὸν κανόνα, ἐκείνων κυρίως τῶν ἐπικρατειῶν αἱ συναλλαγματικαὶ ὑπόκεινται εἰς ἥττονας μεταβολὰς ὑποτιμῆσεως καὶ προστιμῆσεως, ἐν αἷς ὑπάρχει κυκλοφορὸν ἐθνικὸν νόμισμα, οὗ ἡ ἐσωτερικὴ ἀξία βασιζέται ἐπὶ τῆς καθολικῆς διατιμῆσεως τῶν πολυτίμων μετάλλων ἀργύρου ἢ χρυσοῦ, ἐξ ὧν συνίσταται. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ αἰδιακυμάνσεις τῶς συναλλαγμάτων ἔσονται ὅσον οἶον τε ὑποκείμεναι εἰς ἐλάσσονας μεταβολὰς. Ἐν ἡ δὲ χώρα κυκλοφοροῦσι ξένων ἐπικρατειῶν διατετιμημένα νομίσματα χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ, τὸ συνάλλαγμα ὑπόκειται, ἐν ὁμαλαῖς περιστάσεσι, εἰς τὰς διακυμάνσεις ἐκείνας τὰς ὑποκινουμένας ὑπὸ τῆς προστιμῆσεως τῶν πολυτίμων μετάλλων ἐξ ὧν συνίστανται τὰ εἰρημένα νομίσματα, ἰδίως μάλιστα ὅποτε

ταῦτα δὲν ἔχουσι νόμιμον κυκλοφορίαν ἐν αἷς ἐξετυπώθησαν ἐπικρατεῖαι, καί, τούτου ἕνεκα, θεωροῦνται ὡς ἀπλοῦν ἐμπόρευμα, διότι ὑποτιμώμενα μὲν ἢ κερδοσκοπία, ἐπιδιώκουσα τὸ συμφέρον τῆς, θέλει τὰ εἰσάγει, πρὸς ἀγορὰν συναλλάγματος, εἰς τὴν χώραν ἐν ἡ κυκλοφοροῦσι νομίμως, καὶ τότε τὸ συνάλλαγμα θέλει προτιμᾶσθαι καθὸ ζητούμενον, προστιμώμενα δὲ ἢ κερδοσκοπία θέλει τὰ ἐξάγει, ἀποστέλλουσα συνάλλαγμα πρὸς ἀγορὰν αὐτῶν, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει τὸ συνάλλαγμα προσφερόμενον θέλει ὑποτιμᾶσθαι. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι αἱ τοιαῦται τῶν πολυτίμων μετάλλων σχετικαὶ πρὸς ἄλληλα προστιμῆσεις καὶ ὑποτιμῆσεις εἰσὶ σπάνιαι, ὅσον σπάνιαι εἰσὶν καὶ αἱ ἐπικρατεῖαι, ἐν αἷς κυκλοφοροῦσι νομίμως νομίσματα ξένων Ἐπικρατειῶν, ἰδίως μάλιστα ὅποτε τὰ νομίσματα ταῦτα δὲν ἔχουσι πλεον νόμιμον κυκλοφορίαν ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς Ἐπικρατεῖαις. Ἐπίσης ἐν ταῖς Ἐπικρατεῖαις ἐνθα κυκλοφοροῦσι τραπεζικὰ γραμμάτια πληρωτέα τῷ κομιστῇ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει ἢ ἐθνικὰ χαρτονομίσματα, αἱ συναλλαγματικαὶ πράξεις, ἐν ὁμαλαῖς περιστάσεσι, δὲν ἐπηρεάζονται ὑπὸ τῆς κυκλοφορίας ταύτης, ὅποτε αἱ μὲν τράπεζαι ἔχουσιν ἐδραιωμένην τὴν ἑαυτῶν πίστιν, αἱ δὲ ἐπικρατεῖαι προσφέρουσιν ἀποχρῶντα πολιτειακὰ καὶ οἰκονομικὰ ἐγγύγια, ἐξασφαλίζοντα τὰς ἰδιωτικὰς ἀπαιτήσεις.

Ἐπὶ ἐμπορικῶν καὶ χρηματιστικῶν διαταράξεων ἢ κοινωνικῶν ἀνωμαλιῶν τὸ συνάλλαγμα δύναται νὰ λάβῃ μεγάλης μεταβολὰς ὑποτιμῆσεως καὶ προστιμῆσεως, ὑποτιμῆσεως μὲν καθόσον ἐπίκειται κίνδυνος ἀπωλείας τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαθέσιμων κεφαλαίων, ὅποτε ἕκαστος, σπεύδων νὰ σώσῃ τὰ κεφάλαιά του ἐκ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου, προσφέρει πρὸς εἴσπραξιν αὐτῶν συνάλλαγμα εἰς τιμὴν ἀναντιρρήτως πολὺ κατωτέραν ἐκείνης, εἰς ἣν ἤθελε προσφέρει αὐτὸ ἐν ὁμαλαῖς περιστάσεσι, προστιμῆσεως δὲ, καθόσον ὁ αὐτὸς κίνδυνος ἐπίκειται διὰ τὰ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ κεφάλαια, τῶν ὁποίων ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐναποταμίευσίς

θεωρείται ὡς μέτρον σωστικόν κατὰ τῶν ἐσωτερικῶν κινδύνων. Ὅποτε δὲ αἱ διαταράξεις, εἴτε χρηματιστικαὶ εἴτε κοινωνικαί, ἀφορῶσιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς χώρας κατάστασιν, ἕκαστος, σπεύδων νὰ σώσῃ τὴν περιουσίαν του ἢ νὰ περιβάλλῃ αὐτὴν μεθ' ὅσον ἐνεσσι πλείονων ἐγγυήσεων, θέλει ἐπιδικᾷ τὴν λήψιν τοῦ συναλλάγματος ἐκείνου τοῦ θεωρουμένου ὡς προσφέροντος τὰς αὐτὰς σχεδὸν ἐγγυήσεις ἄς καὶ αὐτὸ τὸ νόμισμα. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει, εἰ μὲν τὸ νόμισμα εἶναι εὐαπόκτητον καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ δὲν ὑπόκειται εἰμῇ εἰς τοὺς συνήθεις κινδύνους θαλασσίους ἢ χερσαίους, οἱ ἀποστολεῖς θέλουν προτιμᾶ τὸ νόμισμα, ὡσάκις τὸ συνάλλαγμα ζητεῖται ἐπὶ προσημίσει ἀνωτέρᾳ τοῦ συνήθους ἀγοραίου τόκου καὶ τῶν τῆς ἀποστολῆς ἐξόδων, ἀλλ' ἐὰν σπανίῃ τὸ συνάλλαγμα ἢ δὲν προσφέρῃ ἀπάσας τὰς κατὰ τοιαύτας κρίσιμους περιστάσεις ἀπαιτουμένας ἐγγυήσεις, εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι αἱ ἀποστολαὶ θέλουν γίνεσθαι διὰ χρηματοδεμάτων, ἐνόσω ὑπάρχει νόμισμα ἔστω καὶ προσημιώμενον κατὰ ἓν ἢ καὶ πλείονα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν τῆς διατετιμημένης ἀξίας του. Τότε δὲ τὰ κυκλοφοροῦντα χάρτονομίσματα καὶ τραπεζικὰ γραμματῖα ὑπόκεινται εἰς μεγάλας ὑποτιμήσεις, σχετικῶς πρὸς τὰ κυκλοφοροῦντα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα, καὶ τότε, ἰδίως ἐν ταῖς ἐπικρατείαις, ὧν ἡ εἰσαγωγή εἶαι ὑπερτέρα τῆς ἐξαγωγῆς, παρουσιάζεται ἐν ἀπάσῃ αὐτοῦ τῇ ἀπειλητικῇ πραγματικότητι ὁ κίνδυνος τῶν τραπεζῶν τῶν κεκτημένων προνόμιον κυκλοφορίας τραπεζικῶν γραμματίων πληρωτέων τῷ κομιστῇ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει, διότι πᾶς τοιούτων γραμματίων κάτοχος θέλει σπεύσει πρὸς ἐξαργύρωσιν αὐτῶν ἀπὸ τὸ ἐκδόσαν αὐτὰ τραπεζικὸν κατάστημα· ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ ἐν ἑκ τῶν δύο θέλει ἀναγκαίως συμβῆ, καίπερ ἑκάτερον τούτων δυνάμενον νὰ προσθήσῃ εἰς τὴν ἤδη ὑφισταμένην διατάραξιν ἐτέραν διατάραξιν δεινοτέραν καὶ ἀπειλητικωτέραν, ἢ τὸ Τραπεζικὸν καθίδρυμα ἐγκαταλειφθῆσεται εἰς τὴν ἑαυτοῦ τύχην καὶ ἀπογυμνωθήσεται ἅπαντος τοῦ μεταλλικοῦ ἐναποταμιεύματός του, παῦρον οὕτω τοῦ

προσφέρειν ἀποχρώσας ἐγγυήσεις τοῖς ἑαυτοῦ πιστωταῖς καὶ κινδυνεῦον νὰ εὐρεθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως, ὅπερ ὀλέθριον ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, ἢ ἐρχομένης τῆς πολιτείας εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, χορηγηθήσεται εἰς τὰ γραμματῖα του ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία, τοῦθ' ὅπερ δύναται μὲν νὰ ἐπενέγκῃ μεγάλην διατάραξιν, ἀλλ' οὐχ ἤττον τὸ μέτρον αὐτὸ εἶναι τὸ ἤττον ἐπικίνδυνον, διότι μετὰ τὴν παῦσιν τῆς αἰτίας τῆς παραγαγούσης τὴν διατάραξιν, θέλει ἐπέλθει ἢ γαλήνη καὶ, μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτῆς, θέλει ἀρθῆ ἐκ τοῦ μέσου τὸ ἔνεκα σπουδαιοτάτων λόγων γενικοῦ συμφέροντος χορηγηθὲν ἐπαχθὲς δικαίωμα τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἐπανερχομένων οὕτω τῶν πραγμάτων εἰς τὴν διετέλουν πρότερον ὀμαλὴν κατάστασιν.

Ἐὰν ἀναμετρήσωμεν τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας, τὰς παρεχομένας ὑπὸ τῶν τραπεζῶν τῶν κυκλοφορουσῶν γραμματῖα πληρωτέα τῷ κομιστῇ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει, θέλομεν πεισθῆ ὅτι οἱ εἰρημένοι, ἄλλως τε λίαν σπάνιοι, κίνδυνοι, δὲν πρέπει νὰ προκαταλαμβάνωσι τὰ πνεύματα κατὰ τῆς συστάσεως τῶν τοιούτων καθιδρυμάτων, ὅποτε αἱ ὑπὸ τούτων προσφερόμεναι ἐγγυήσεις ἀποκρούουσι πάντα φόβον καταδολιεύσεως ἢ διακινδυνεύσεως τῶν ἰδιωτικῶν συμφερόντων, καὶ ὅποτε αἱ παρεχόμεναι προνομία εἰσὶ φύσεως τοιαύτης, ὥστε νὰ ἔχωσι μόνον μέλημα καὶ κύριον σκοπὸν τὸ γενικὸν συμφέρον, εἰς τρόπον ὥστε αἱ προνομιοῦχοι τράπεζαι νὰ χρησιμεύσωσι μὲν, ἐν δέοντι χρόνῳ, ὡς σωστικοὶ χαλινοὶ κατὰ τῶν παραβόλων χρηματιστικῶν καὶ ἐμπορικῶν ὀρμῶν, οὐδέποτε δὲ νὰ ᾤσι πρόσκομμα εἰς τὴν κανονικὴν καὶ ἡρεμὸν πορείαν τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος.

N. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΠΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΙΟΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ.

Ὅσω ἀναπτύσσονται αἱ κοινωνίαι, τόσω βαθμηδὸν ἀναφαίνεται ἐν τοῖς σπλάγχνοις αὐτῶν ἡ μεγάλη καὶ ἐπικίν-

δυνος τῆς πτωχείας πληγή. Πολλοὶ μέχρι τοῦδε ἰατροὶ, καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ ἐν τῇ νέᾳ ἐποχῇ, ἀνέλαβον τὴν θεραπείαν. Εἰς μάτην! Ἡ νόσος εἶναι ὀργανικὴ. Δύνανται νὰ εὐρεθῶσι καταπραϋντικὰ τῶν πόνων τῆς, οὐχὶ ὁμως καὶ σωστικὰ ἀπὸ τῶν συμφορῶν τῆς.

Ἐὰν εἰς ἅπαν τὸ θέμα τοῦτο δὲν κρύπτηται ὁ δάκτυλος τοῦ Δημιουργοῦ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ πεπερασμένου τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἀξιώτατον ἐν τῇ φύσει ταύτῃ προσὸν ἐνεστάλαξεν ἡ ἀγαθότης τῆς Θεῆς Προνοίας πρὸς ἄμυναν κατὰ τοῦ μεγάλου τῆς πτωχείας δεινοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου ἔλεγεν ὁ Gerardo ὅτι «ἀπειλεῖ τὴν κοινωνικὴν εὐτυχίαν, τὴν ἡσυχίαν τοῦ κόσμου καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ πολιτισμοῦ».

Κατὰ τοῦτο ἡ οὐρανία θρησκεία δίδει τὴν χεῖρα εἰς τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν. Ὅτι οἱ πτωχοὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔσονται πλούσιοι ἐν οὐρανῷ, τὸ παράδειγμα τοῦ Λαζάρου εἶναι ἱκανῶς γνωστὸν εἰς τοὺς ἐν Χριστῷ πιστούς. Ἀλλὰ πόσον ὀλίγοι εἶναι οἱ θυσιάζοντες τὸ παρὸν εἰς τὸ μέλλον! Ἐπομένως ἔρχεται ἡ πολιτικὴ οἰκονομία, ἵνα ἀνοίγουσα κατὰ τὴν λογικὴν αὐτῶν σειρὰν τὰς ὁδοὺς τῆς παραγωγῆς, τῆς διανομῆς καὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ καθολικοῦ τῆς κοινωνίας πλούτου, δώσῃ ἐκάστῳ τὸ ἴδιον, οὐχὶ ἀπλῶς ἀπὸ νομοθετικῶν ἢ δικαστικῶν ἀποφάσεων, ἀλλ' ἀπὸ εὐρυτέρας βάσεως, ἀπὸ κοινωνικῶν δηλαδὴ μέτρων κατὰ τὴν σοφίαν τῶν καιρῶν καὶ τὴν δύναμιν τῶν πραγμάτων.

Ἐκαστος ἐννοεῖ, ὅτι ἡ λειτουργία αὕτη τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης δὲν δύναται νὰ εἶναι ἡ βαθμιαία. Ἀπαιτοῦνται αἰῶνες ὀλόκληροι εἰς διαμόρφωσιν τῶν ἠθικῶν ὀργανισμῶν. Πόσαι πολλάκις φυλετικαὶ καὶ ἱστορικαὶ δυσκολίαι εἰς ἁρμονικωτέραν ἀποκατάστασιν τῆς ἐθνικῆς ἐν γένει ἐργασίας! Καὶ πόσοι λόγοι τῶν καιρῶν καὶ τῶν τόπων εἰς ἀνισοτέραν, ἐμμέσως, διανομὴν τοῦ κοινωνικοῦ πλούτου, τῆς ὁσῆν ἐπιβάλλει ἡ ποικιλία τῶν προσωπικῶν ἱκανοτήτων καὶ περιστάσεων! Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ἡ ἐκ τῆς διαδόσεως καὶ ἐπικρατήσεως τῶν ἀρχῶν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας

ἁρμονία ἀπέδειξε μέχρι τοῦδε καὶ ὑπόσχηται βαθύτερον ἐν τῷ μέλλοντι μεγάλην βοήθειαν εἰς ἐλάττωσιν τῶν ἐκ τῆς πτωχείας κινδύνων. Ἐὰν οὗτοι ἐπιτείνωνται κατὰ τὰς μεταβατικὰς τῆς ἀνθρωπότητος ἐποχάς, ἐὰν νῦν διατρέχῃ ὁ καθ' ἡμᾶς πολιτισμὸς τοιαύτην κρίσιμον περίοδον, δὲν ἔπεται ἐντεῦθεν, ὅτι τὸ θηρίον τῆς ἐντὸς τῶν πυκνῶν πληθυσμῶν πτωχείας θὰ καταφάγῃ τὸ δένδρον τῆς κοινωνικῆς εὐδαιμονίας. Δυνατὸν κλῶνοι τινὲς νὰ ἀπολεσθῶσιν ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ τῆς ζωῆς, βαθμηδὸν ὁμως ἐξ ἅπαντος θὰ λειτουργήσῃ ὁ αἰώνιος νόμος τῶν ἐπὶ τῆς γῆς μεταμορφώσεων, ὅστις μεταφερόμενος ἀπὸ τῶν ὑλικῶν εἰς τὰ ἠθικὰ, ἀπὸ τῶν ἀτομικῶν εἰς τὰ κοινωνικὰ, πολλάκις μέχρι τοῦδε ἀπέδειξε τὴν τεραστίαν δύναμιν αὐτοῦ.

Δὲν ἔχει ἡ πτωχεία ἰσχυρότερον πολέμιον τῆς ἀδιαλείπτου ταύτης ἐν τῇ ἀνθρωπογενεῖᾳ ἐργασίας. Καὶ ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἡ κοινωνικὴ πανοπλία δὲν ἔχει καὶ ἄλλα βοηθητικὰ πρὸς τὸν σκοπὸν ὄργανα. Μεταξὺ πολλῶν, τὰ ὁποῖα ἡ πείρα ἢ ἡ φαντασὰ προέβαλον, ἀπ' ἀρχῆς βαθυτάτην ἐποίησατό μοι ἐντύπωσιν ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος ἔνωσις τῆς θρησκευτικῆς μετὰ τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας. Ὅτι διετύπωσεν ὁ Moreau-Christofle περὶ ἀνορθώσεως τῆς ἀρχαίας τοῦ χριστιανισμοῦ διακονίας ἀποτελεῖ τὴν μίαν ὄψιν, τὴν ἰρησκευτικὴν, ἥτις φεῦ! δὲν ἀρκεῖ κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους. Ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἐπικουρία τῆς διοικητικῆς τῶν καιρῶν καὶ τῶν τόπων μηχανῆς. Κατὰ πόσους τρόπους δύναται αὕτη νὰ παρέμβῃ, χωρὶς ἀλλοιωσέων ἐν τῷ κυρίῳ τῆς διοικήσεως σκοπῷ, ἰδοὺ κύκλος ἐρευνῶν, ἐκ τοῦ ὁποίου μίαν ἄκραν παρέχει πρὸς περαιτέρω σπουδὴν καὶ τελειοποίησιν ἡ ἐν τῷ πρώτῳ Ἰονίῳ Κράτει ἀπὸ τοῦ 1833 νομοθεσία, εἰς τὴν ἐπομένην νομικὴν καὶ πρακτικὴν τῆς ὁποίας διατύπωσιν οἱ φιλοτεχνουῦντες τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων ἐρευνηταὶ ἐλπίζω, ὅτι θὰ εὐρωσιν ἱκανὸν διαφέρον:

ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΙΣ ΠΡΩΤΗ τῆς τετάρτης Γερουσίας τοῦ Ἐνωμένου Κράτους τῶν Ἰονικῶν Νήσων δυνάμει τοῦ Πολιτεύματος τῶν 1817.

Ἄριθ. ΙΗ'. Πράξις τῆς Γερουσίας προβλέπουσα τὴν σύστασιν Οἰκημάτων Καταφυγῆς διὰ τοὺς πτωχοὺς.

Ἐπειδὴ τὸ Κράτος τοῦτο εὐτυχῶς προοδεύει εἰς αἰσθητὰς βελτιώσεις τῶν καταστημάτων του, καὶ ἐπειδὴ δὲν πρέπει νὰ ἀμεληθῇ οὐδὲ τὸ κατάστημα τὸ ἀποβλέπον τὴν ἐπικουρίαν, ὅποιαν ἡ κοινὴν χρεωστεῖ εἰς τοὺς πτωχοὺς διὰ τοῦτο, τῇ ἐξουσίᾳ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τοῦ Προέδρου καὶ τῆς ἐκλαμπροτάτης Βουλῆς, τῇ γνώμῃ καὶ συναίνεσει τῆς εὐγενεστάτης Νομοθετικῆς Συνελεύσεως τοῦ ἐνωμένου κράτους τῶν ἰονικῶν νήσων εἰς τὴν πρώτην ταύτην συνάθροισιν τῆς τετάρτης γερουσίας, καὶ τῇ ἐπικυρώσει τῆς αὐτοῦ ἐξουχότητος τοῦ Λόρδ Μεγάλου Ἀρμοστοῦ τοῦ προστάτου Βασιλέως, νομοθετοῦνται καὶ διορίζονται τὰ ἀκόλουθα.

1. Ὡς συστηθῇ μέσα εἰς καθέκαστην τῶν νήσων Κερκύρας, Κεφλληνίας, Ζακύνθου καὶ Λευκάδος Οἶκημα Καταφυγῆς διὰ τοὺς πτωχοὺς κάθε γένους, τοὺς ἔχοντας χρεῖαν τοιαύτης βοήθειας.

2. Παρόμοιον κατάστημα θὰ δύναται νὰ συστηθῇ εἰς ἐκάστην τῶν λοιπῶν νήσων, κάθε φοράν ὅπου τὸ ἐπιχώριον συμβούλιον ἀποδείξῃ τὴν ἀνάγκην πρὸς τὴν κυβέρνησιν, καὶ εὐρὴ εὐκόλα καὶ ἀσφαλῆ τὰ μέσα τῆς συστάσεως αὐτοῦ.

3. Τὸ ἐπιχώριον συμβούλιον μετὰ τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῆς ἐκλαμπροτάτης Βουλῆς, θὰ προσδιορίσῃ τὸν τρόπον τῆς συμμορφώσεως τοιοῦτου καταστήματος, τοὺς πόρους τῆς συντηρήσεώς του, καὶ τὸν καιρὸν καθ' ὃν ἕκαστον ἠμπορεῖ νὰ βαλθῇ εἰς ἐνέργειαν.

4. Ὅταν εἰς μίαν νήσον ἀνοιχθῇ τὸ Οἶκημα τῆς Καταφυγῆς, καὶ οὐδὲν θὰ συγχωρεῖται νὰ ζητουεῖται εἰς τοὺς δρόμους ἢ εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ ὁ Ὑπαρχος θὰ δημοσιεύσῃ διάταγμα, ἀποβλέπον νὰ χαλινώσῃ καὶ ἀνὰ κάμῃ χρεῖα, νὰ παιδεύῃ τοὺς παραβάτας.

5. Ἡ παρούσα θὰ τυπωθῇ, δημοσιευθῇ καὶ σταλθῇ πρὸς ὅποιον ἀνήκει διὰ τὴν ἐκτέλεσίν της.

Κορφοί, 22 Μαΐου 1833 ε. ν.

ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ τῆς πέμπτης Γερουσίας κτλ.

Ἄριθ. ΕΔ'. Πράξις τῆς Γερουσίας διὰ νὰ παύσῃ ἡ διακονία.

Ἐπειδὴ ἀκόμη δὲν ἐπραγματοποιήθησαν τὰ μέτρα τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὴν ΙΗ'. πρᾶξιν τῆς πρώτης συναθροίσεως τῆς τετάρτης Γερουσίας, διὰ τοὺς Οἴκους Καταφυγῆς, καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἀναγκαῖον ὄχι μόνον νὰ περιορισθῇ ἡ πονηρὰ διακονία, ἀλλ' ἐνταῦτ' ἢ

παύσῃ τὸ ἀδιάκοπον θέαμα τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος, καὶ ἢ ἐνόχλησις ὅπου ἐξαιτίας τούτου οἱ χριστιανοὶ ὑποφέρουν εἰς τῆς ἐκκλησίας ἐν καιρῷ τῆς μυσταγωγίας τῆς θείας λειτουργίας διὰ τοῦτο, μετὰ τὴν ἐξουσίαν τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τοῦ Προέδρου καὶ τῆς ἐκλαμπροτάτης Βουλῆς, μετὰ τὴν γνώμην καὶ συγκατάνευσιν τῆς εὐγενεστάτης Νομοθετικῆς Συνελεύσεως τοῦ ἐνωμένου κράτους τῶν ἰονικῶν νήσων εἰς τὴν τετάρτην ταύτην συνάθροισιν τῆς πέμπτης Γερουσίας, καὶ μετὰ τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῆς αὐτοῦ ἐξουχότητος τοῦ Λόρδ Μεγάλου Ἀρμοστοῦ τοῦ προστάτου Βασιλέως, νομοθετοῦνται καὶ διορίζονται τὰ ἀκόλουθα.

1. Τὸ ἐπιχώριον συμβούλιον τῆς κάθε νήσου θὰ κάμῃ ἐντὸς δύο μηνῶν μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς παρούσης πράξεως κατάλογον τῶν ἀναπήρων (κρατημένων) τυφλῶν, ἢ ὄσων ἄλλων, οἱ ὅποιοι, διὰ ὅποιον ἀνδρήποτε σωματικὴν ἑλλειψιν, ἢ διὰ τὸ βαθὺ γῆρας, εἶναι ἀνίκανοι νὰ προμηθευθοῦν τὴν ἡμερῶσιον τροφὴν τοὺς μετὰ ἄλλα μέσα, εἰμὴ μετὰ τὴν ζητουδία.

2. Ὡς συστηθῇ εἰς πύσαν πόλιν ἐκάστης νήσου ἐπιτροπὴ προεδρευομένη ἀπὸ τὸν ἐπιχώριον ἀξιωματικὸν ἐπὶ τῆς θρησκείας καὶ συνθεμένη ἀπὸ ἄλλα τέσσαρα μέλη, δύο ἀπὸ τὰ ὅποια θὰ εἶναι ἱερεῖς ὀνοματισμένοι ἀπὸ τὸν ἀρχιερεῖα τῆς νήσου, καὶ τὰ ἄλλα δύο οἰκογενειάρχαι ἐκλεγμένοι ἀπὸ τὸ ἐπιχώριον συμβούλιον.

3. Αὐτὴ ἡ ἐπιτροπὴ θὰ ἐπιμεληθῇ αὐτοπροσώπως διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἕνα κατάλογον αὐτοπροαιρέτων συνεισφορῶν διὰ τὴν μηνιαίαν πληρωμὴν μιᾶς χρηματικῆς ποσότητος εἰς ὄφελος τῶν ὑποκειμένων ὅπου διαλαμβάνει τὸ 1 ἄρθρον.

4. Εἰς κάθε ἐκκλησίαν ἕνας ἀνθρώπος, ἐπίτηδες διωρισμένος ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴν, θὰ γυρίζει ἐν καιρῷ τῆς τελευταίας τῆς θείας λειτουργίας μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ζητῶντας διὰ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τὰ συναχθέντα χρήματα θὰ ἐγχειρίζονται εἰς τὴν εἰρημένην ἐπιτροπὴν ὅπως αὐτὴ κρίνῃ εὐλογον νὰ διορίσῃ.

5. Ἡ ἐπιτροπὴ θὰ κρατῇ κατάστιχον ὄλων τῶν ποσοτήτων καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν συνεισφορῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους αὐταὶ προέρχονται καὶ εἰς τὰ τέλη παντὸς χρόνου θὰ τυπύονται ἢ πρόσφυς τῶν συναχθέντων χρημάτων, καὶ τῆς διαμοιράσεώς των.

6. Ἡ ἐπιτροπὴ μετὰ ταῖς ἀνωθεν ποσότητες θὰ προμηθεύῃ τὴν τροφὴν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν εἰς τοὺς πτωχοὺς τοὺς περιεχομένους εἰς τὸν κατάλογον ὅπου διαλαμβάνει τὸ 1 ἄρθρον, ἢ θὰ κάμνει εἰς αὐτοὺς μίαν δικαίαν διαμοίρασιν τὰ χρήματα.

7. Ἄφου βαλθῆ εἰς ἐνέργειαν ἡ ΙΗ' πράξις, τὸ προκύπτον τῆς ζητολογίας τῆς γενομένης κατὰ τοὺς τρόπους ὅπου διορίζουν τὰ ἄρθρα 3 καὶ 4, καὶ ἐπίσης κάθε περίσσευμα ὅπου ὡς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἤθελον ἀπομείνει ἀπὸ τὴν σύναξιν, τὴν διοριζομένην ἀπὸ τὸν παρόντα νόμον, ἀφαιρεθείσης τῆς τροφῆς τῶν καταγεγραμμένων, τῶν διαλαμβανομένων ἀπὸ τὸν ἴδιον, θὰ δοθοῦν εἰς τὸ ταμεῖον τῶν οἰκων Καταφυγῆς.

8. Ἐντὸς δύο μηνῶν μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς παρούσης πράξεως εἰς ἐκάστην τῶν νήσων εἶναι ἐμποδισμένον νὰ διακοιοῦν εἰς τοὺς δρόμους, εἰς τὰς οἰκίας καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας, ὑπὸ ποινὴν ὁ παραβάτης νὰ πιασθῆ καὶ τιμωρηθῆ ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον τῆς ἐκτελεστικῆς ἀστυνομίας, καὶ νὰ τοῦ βασταχθῆ ἓνα τέταρτον ἀπὸ τὸ μερίδιον ὅπου θὰ τοῦ ἀνῆκε κατὰ τὸ 6 ἄρθρον.

9. Ἡ παρούσα θὰ τυπωθῆ, δημοσιευθῆ καὶ σταλθῆ εἰς ὅποιον ἀνήκει διὰ τὴν ἐκτέλεσίν της.

Κέρκυρα, 10]22 Μαΐου 1837.

ΕΠΙΧΩΡΙΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ, συσταίνων, εἰς ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων τῆς ΙΗ' πράξεως τῆς τετάρτης καὶ τῆς ΞΔ' τῆς πέμπτης Γερουσίας, Πτωχοκομεῖον.

Τὸ Ἐπιχώριον Συμβούλιον τῆς Κερκύρας, κατὰ συνέπειαν τῶν ὀριζομένων ἐν τῇ ΙΗ' πράξει τῆς τετάρτης Γερουσίας καὶ ἐν τῇ ΞΔ' πράξει τῆς πέμπτης Γερουσίας, λαβὼν, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ συντάγματος, τὴν ὑπερτέραν ἐγκρισιν ὀρίζει, τὰ ἑξῆς.

1. Τὸ Ἐπιχώριον Συμβούλιον θέλει διορίσει ἐπιτροπὴν, συγκειμένην ἐκ δύο σιδασμίων ἱερέων καὶ ἐκ τῶσων ἄλλων ἐγκρίτων πολιτῶν τῆς νήσου, τῆς ὁποίας θέλει προϊσταται ὁ ἐπὶ τὴν θρησκείαν ἐπιχώριος ἀξιοματικὸς.

2. Ἡ ῥηθείσα ἐπιτροπὴ θέλει φροντίζει, ἀπερχομένη αὐτοπροσώπως εἰς τὰς οἰκίας τῆς πόλεως ταύτης, καθὰ ὀρίζουν αἱ προδιαληφθεῖσαι πράξεις, νὰ λαμβάνη, κατὰ τὸν δημοσιευόμενον τύπον παρὰ πόδας τοῦ παρόντος κανονισμοῦ, τὴν αὐτοπροαίρετον ὑπογραφὴν διὰ τὴν μινιαίαν συνεισφοράν ποσότητος τινὸς ἀφιερωτέας πρὸς διατροφήν ὄλων τῶν ἀναπήρων, τυφλῶν, ἢ ἄλλων ὅσοι διὰ σωματικὰ ἐλατῶματα, ἢ διὰ τὸ βαθὺ γῆρας εἶναι ἀνίκανοι νὰ πορίζωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτήδεια δι' ἄλλων μέσων, παρὰ διὰ τῆς ἐπαιτείας.

3. Τὸ προῖον τιοιούτων συνεισφορῶν, καὶ τῶν διὰ τοὺς πτωχοὺς δίσκων, οἷτινες θὰ ἐκβαίνουσι εἰς τὰς Ἐκκλησίας κατὰ τὰ διατεταγμένα

τοῦ τετάρτου ἄρθρου τῆς εἰρημένης ὑπ' ἀριθ. ΞΔ' πράξεως τῆς πέμπτης Γερουσίας, θέλει τὸ καταθέτει ἡ εἰρημένη ἐπιτροπὴ εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦ Ἱεροῦ Δανειστικοῦ Καταστήματος, ὅπου θέλει μένει ἐν εἴδει παρακαταθήκης εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς, διὰ νὰ χρησιμεύη πρὸς συντήρησιν Καταστήματος, ὅπου θέλουσι κλείσθαι καὶ διατρέφεισθαι ὅσοι οἱ ἐνδεεῖς, οἱ διαλαμβανόμενοι ὑπὸ τοῦ παρόντος κανονισμοῦ, ὅσοι καθὰ ὀρίζει ὁ Νόμος ἀναγνωρισθοῦν ὡς τοιοῦτοι.

4. Τὸ ἐπιχώριον Συμβούλιον τῆς Κερκύρας θέλει διορίσει τὸν τόπον, ὅστις μέλλει νὰ χρησιμεύη διὰ τὸ εἰρημένον Πτωχοκομεῖον, καὶ εἰ δυνατόν θέλει τὸν εὑρεῖ συνεγγὺς τοῦ ὑπάρχοντος Νοσοκομείου τῶν πτωχῶν. Ἡ διαληφθεῖσα ἐπιτροπὴ μετὰ τὰ ἀναφερόμενα μέσα εἰς τὰ 2 καὶ 3 ἄρθρον τοῦ παρόντος κανονισμοῦ, θέλει προνοεῖ περὶ τῆς διοικήσεως τοῦ εἰρημένου Πτωχοκομείου καὶ θέλει διευθύνει καὶ κανονίζει πᾶσαν λεπτομερείαν του.

5. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Πτωχοκομεῖον θέλει ἀνοίξη ἅμα ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπογραφῶν ἤθελον εἶσθαι ἀναλόγος, τὸ δὲ τοπικὸν ταμεῖον τῆς Κερκύρας θέλει ἀνοίξει πίστωσιν ὑπὲρ τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς πρὸς ἀπάντησιν τῶν πρώτων ἀναποφεύκτων ἐξόδων τῆς συστάσεώς του.

6. Τὰ περὶ συστάσεως ἐξόδα πρέπει νὰ λάβουσι τὴν ἐγκρισιν τοῦ Ἐπιχωρίου Συμβουλίου καὶ τὴν ὀριστικὴν κύρωσιν τῆς ἐκτελεστικῆς δυνάμεως.

7. Οἱ λογαριασμοὶ τῶν εἰσπράξεων καὶ τῆς διοικήσεως τοῦ Πτωχοκομείου πρέπει ὅλοι ἀδιακρίτως νὰ υποβάλλωνται εἰς τὸ Ἐπιχώριον Συμβούλιον διὰ νὰ διαβιβάζωνται εἰς τὸν ἐλεγχον τοῦ Γενικοῦ Ἐκλεκτοῦ, ἐπιμελεία τοῦ ὁποίου θέλουσι δημοσιεύεσθαι ἀνά τριμηνίαν διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

8. Ἄφου τεθῆ εἰς ἐνέργειαν τὸ Πτωχοκομεῖον, ἡ ἐκτελεστικὴ ἀστυνομία δὲν θέλει ἐπιτρέπει εἰς κανένα ὁποιοῦνδήποτε νὰ ἐπαιτῆ εἰς τὰς ὁδοὺς, εἰς τὰς οἰκίας καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς πόλεως ταύτης, πρὸς δὲ εἰς τὰς προαστείους ὁδοὺς, ὡς ὀρίζει τὸ 8 ἄρθρον τῆς μνημονευθείσης πράξεως.

9. Εἰς τὸ Πτωχοκομεῖον, περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐν τῷ παρόντι κανονισμῷ, δὲν θέλουσι εἶσθαι δεκτοὶ παρὰ οἱ ἐπαιτῆ οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὰς ῥηθείσας κατηγορίας, ὅσοι ἤθελον ἀνήκει εἰς τὴν πόλιν τῆς καταστήματος, τοὺς εἶναι ἀπηγορευμένον νὰ ἐμβαίνωσι εἰς καπηλεῖα, νὰ μεθύσουσι, καὶ νὰ μείνουσι ἐξω πέραν τοῦ διωρισμένου καιροῦ.

6. Εἶναι ἐπίσης ἀπηγορευμένον εἰς τὸ κατάστημα ἀπρεπεῖς ὁμι-

Κερκύρας' πᾶς ἄλλος ἐπαίτης ἀνήκων εἰς τὰ χωρία τῆς νήσου, ἢ εἰς ἄλλην νήσον θέλει στέλλεται ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἀστυνομίας εἰς τὴν νήσον του, οὔτε δύναται νὰ ᾔηται δεκτοὶ εἰς τὸ Πτωχοκομεῖον ἐπαίται τῶν χωρίων ἢ ἄλλων μερῶν, παρὰ ἐν μόνῃ τῇ περιπτώσει καθ' ἣν ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουν ἤθελε πληροῖται τὰ πρὸς διατροφὴν των.

10. Ἡ παροῦσα νὰ τυπωθῆ καὶ δημοσιευθῆ εἰς τὰς δύο γλώσσας τὴν Γραικικὴν καὶ Ἰταλικὴν.

Ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ Ἐπιχωρίου Συμβουλίου.

Κερκύρα, 10 Ἰουνίου 1845 ε. ν.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ἐσωτερικὸς τοῦ Ἀσύλου τῶν Πτωχῶν.

Χρῆ τῶν Πτωχῶν.

1. Κάθε πρωί, κατὰ τὴν ὥραν διωρισμένην ἀπὸ τὸ ὥραριον τοῦ καταστήματος, ὅλοι οἱ εἰς αὐτὸ τρεφόμενοι εἶναι ὑπόχρεοι νὰ σηκῶνται, νὰ ἐνδύωνται, νὰ νίβωνται καὶ νὰ διορθοῦν τὰ κραβδάτιά των' ὅσοι δὲ ἀσθενεῖαν ἤθελον ἔχει ἀνάγκην βοηθείας εἰς τοῦτο, θέλουν τὴν λαμβάνει ἀπὸ τινὰ τῶν συντρόφων των' ἔπειτα διὰ μισὴν ὥραν θέλουν παρευρίσκονται κοινῶς εἰς τὴν προσευχὴν των, καὶ μετὰ ταῦτα θέλει δίδεται εἰς καθένα τὸ προγευμά του.

2. Τὴν ἡμέραν, ἕως οὗ δὲν προσδιορισθῆ εἰσῆλους ἢ εἰς μέρος αὐτῶν εἰδὸς τι ἐργασίας, δύναται νὰ περιδιαβάζωσι καὶ νὰ ἡσυχάζουν. Δὲν τοὺς εἶναι ὅμως συγχωρημένον νὰ ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τὸ κατάστημα ἢ ἀπὸ τὰ προσκείμενα μέρη, χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ φύλακος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ τὴν ζητοῦν κάθε φορὰν, καὶ τακτικῶς νὰ ἐπιστρέφουν κατὰ τὰς ὥρας διωρισμένας ἀπὸ τὸ ὥραριον εἰς τὰς ἐργασίας τῆς ἡμέρας.

3. Εἰς τὴν διωρισμένην ὥραν κατὰ τοὺς καιροὺς τοῦ χρόνου χρεωστοῦν νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὸ γεῦμα, τὸ ὁποῖον θέλει γίνεται κοινῶς ἐν σιωπῇ καὶ ἀκροαζομένων τὴν ἀνάγνωσιν βιβλίου τινὸς εὐκαταλήπτου. Τὸν ἴδιον τρόπον θέλουν παρατηρήσει καὶ εἰς τὸ δεῖπνον.

4. Μετὰ τὸ γεῦμα ἔμπορῶν καὶ νὰ ἡσυχάζουν καὶ νὰ διασκεδάζωσι εἰς τὸ κατάστημα καὶ ἐκτὸς ἕως οὗ φθάσῃ ἡ ὥρα εἰς τὴν ὁποῖαν χρεωστοῦν νὰ παρευρεθῶν εἰς ἑσπερινὴν προσευχὴν, νὰ στρώσων τὴν κλίνην των, νὰ δειπνήσων καὶ νὰ κοιμηθῶν.

5. Ὅταν λάβωσι τὴν ἄδειαν ἀπὸ τὸν φύλακα νὰ ἐξέλθωσι τοῦ

λίαι, βλασφημίαι ἢ λογομαχίαι, ἀλλὰ χρεωστοῦν νὰ ζώσιν ὡς ἀδελφοί, παρηγορούμενοι μεταξὺ των καὶ βοηθούμενοι μὲ ἀγάπην.

7. Κάθε πράξις ἢ λόγος ἀπρεπῆς καὶ κακοήθης θέλει τιμωρεῖται ἀπὸ τὸν φύλακα μὲ τὴν ὀλιγόστευσιν τῆς ποσότητος τοῦ φαγητοῦ, ἢ μὲ τὴν στέρησιν τοῦ οἴνου, κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ συμφώνως μὲ τὴν διαταγὴν τοῦ ἐπισκεπτομένου μέλους τῆς ἐπιτροπῆς, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ φύλαξ χρεωστῆ ν' ἀναφέρῃ κάθε ἑλλειψίν γενομένην.

8. Ἐκαστος τῶν πτωχῶν χρεωστῆ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν φύλακα εἰς ὅ,τι ἀποβλέπει τὰς ἐργασίας τῆς ἡμέρας, καὶ ἂν τις στοχασθῆ τὸν ἑαυτὸν του ἀδίκως ὑβρισθέντα, δύναται νὰ προστρέξῃ εἰς τῆς ἡμέρας τὸν ἐπιστάτην, καθὼς ἐπίσης δύναται νὰ προστρέξῃ εἰς τὸν φύλακα διὰ κάθε ἄτοπον, γεγόμενον εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοὺς συντρόφους του.

9. Ἐκαστος τῶν πτωχῶν θέλει φροντίζει διὰ τὴν καθαριότητα τοῦ ὑποκειμένου του καὶ τῶν πραγμάτων του. Τοῖς εἶναι ἀπηγορευμένον νὰ λασπόνουν ἐξ ἀμελείας τὰ φορέματά των ἢ νὰ βρομεύωνται' μάλιστα πρέπει νὰ φυλάττωσι τὸ πᾶν μὲ τὴν μεγίστην τάξιν καὶ καθαριότητα.

10. Ὅσοι κριθέντες ἱκανοί, θέλουν διορισθῆ, κατὰ τὴν ἀράδαν, εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ καταστήματος, δὲν δύναται εἰς τὰς ἡμέρας τῆς ὑπηρεσίας των νὰ ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τὸ κατάστημα, θὰ ἐξαρτῶνται δὲ ἀπὸ τὸν φύλακα εἰς ὅ,τι ἀποβλέπει τὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ὁποῖαν ἤθελε διορισθῶσι.

11. Κάθε Κυριακὴν καὶ ἐπίσημον ἑορτὴν, ὅσοι δύναται θέλουν ὑπάγει, συνοδευμένοι ἀπὸ τὸν φύλακα, εἰς τὰς πλησιεστέρας εἰς τὸ κατάστημα Ἐκκλησίας διὰ νὰ ἀκούσωσι τὴν θείαν λειτουργίαν ὅλου ὁμοῦ, ἐν καιρῷ τῆς ὁποίας θέλουν φυλάξει τὴν ἀπαιτούμενην διαγωγὴν. Χρεωστοῦν προσέτι νὰ παρευρίσκωνται ὅλοι ὁμοῦ εἰς ὁποιαδήποτε ἄλλην ἱεροπραγίαν ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τοῦ καταστήματος, καὶ ὅλοι ὁμοῦ νὰ ἐπιστρέφωσι μετὰ τὴν λειτουργίαν εἰς τὴν οἰκίαν.

12. Ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος, διαρκούντος τοῦ γεύματος, θέλει τοῖς ἀναγινώσκειται ὁ κανονισμὸς τοῦ καταστήματος, διὰ νὰ γνωρίζωσι τὰ χρῆ τῶν καὶ ἐπομένως νὰ τὰ ἀκολουθῶσι.

13. Κάθε συναναστροφὴ ἀνδρῶν μὲ γυναῖκας εἶναι ἀπηγορευμένη ἐντὸς τοῦ καταστήματος. Οἱ ἄνδρες δὲν δύναται νὰ συναναστρεφῶνται μὲ αὐτάς, παρὰ ὅταν τὸ ἀπαιτῆ ἢ ὑπηρεσία τοῦ καταστήματος.

14. Ἐκτὸς τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν διωρισμένων, κανεὶς δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ ἐργαστήσια τοῦ καταστήματος, καθὼς μαγειρεῖον, ἀποθήκην, ἱματιοφυλάκιον κλπ. χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ φύλακος, εἰς τὸν ὁποῖον θέλουν εἰπεῖ τὴν αἰτίαν διατί θέλουν νὰ εἰσέλθουν.

Χρὴς τοῦ φύλακος.

15. Ὁ φύλαξ θέλει ἔχει τὴν ἐπιστάσιαν καὶ ἄμεσον εὐθύνην εἰς τὸ κατὰστημα ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ἐπιτροπῆς. Πρέπει νὰ διατηρῇ τὴν καλὴν τάξιν καὶ νὰ ἐμποδίζῃ κάθε ἀπρεπέει.

16. Θέλει ἔχει κατάστιχον εἰς τὸ ὁποῖον νὰ σημειώῃ τὸ ὄνομα, τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ φύλον κάθε ἐνδεοῦς, τὴν ἡμέραν τῆς ἀποδοχῆς του, καὶ ἐκείνην εἰς τὴν ὁποίαν, ἢ δι' ἀσθένειαν ἢ δι' ἄλλην εἰς αὐτὸ σημειωθεῖσαν αἰτίαν; ἤθελε παύσει τοῦ νὰ κατοικῇ εἰς τὸ κατὰστημα.

17. Ἔως οὐ εἶναι ἔλλειψις οἰκονόμου, ὁ φύλαξ θέλει σημειοῖ εἰς ἐπίτηδες βιβλίον τὰ καθημερινὰ ἐξοδα διὰ ζωοτροφίαν καὶ ἄλλα. Θέλει ἔχει πρὸς τούτοις κατάστιχον εἰς τὸ ὁποῖον νὰ σημειώῃ τὰ φορέματα, τὰ πλυστικά καὶ ἄλλα ἀνήκοντα εἰς τοὺς ἐνδεεῖς, προεῖτι δὲ θέλει σημειώνει καὶ πότε ἀνανεώνονται.

18. Θέλει φροντίζει νὰ διατηρῆται ἀκριβῶς ὁ κανονισμὸς, νὰ ἐκπληρῆται τὸ ὠράριον, καὶ νὰ φυλάττηται ἡ εὐταξία, ἡ καθαριότης καὶ ἡ τάξις τοῦ καταστήματος.

19. Τὴν νύκτα ποτὲ δὲν δύναται νὰ ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τὸ κατὰστημα, οὐδὲ τὴν ἡμέραν, χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ ἐπισκεπτομένου μέλους τῆς ἐπιτροπῆς.

20. Θέλει ἐκλέξει μεταξὺ τῶν ἐνδεῶν τοὺς ἱκανωτέρους διὰ νὰ περαιοῦνται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ καταστήματος, προσδιορίζων εἰς αὐτοὺς τί ἔχουν νὰ κάμουν.

21. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀποδοχῆς ἐκάστου ἀτόμου, ὁ φύλαξ θέλει φροντίζει, ὥστε νὰ πλυθῇ εἰς ὄλον του τὸ σῶμα, νὰ κουρευθῇ νὰ ξυρισθῇ καὶ νὰ ἐνδυθῇ, καὶ θέλει τῷ διορίσει τὸν ἀριθμὸν τῆς κλίνης του, ἀριθμὸς, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ εὐρίσκηται εἰς καθενὸς τὰ πλυστικά καὶ τὰ ἐνδύματα πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως.

22. Ὁ φύλαξ θέλει φροντίζει ἐπίσης νὰ διαμοιράζῃ καὶ νὰ συνάξῃ τὰ πλυστικά διὰ νὰ πλύνωνται καὶ βάλλωνται κατὰ τάξιν εἰς ἐπίτηδες ἱματιοφυλάκιον, εἰς τόπον φέροντα τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὑποκειμένου.

23. Θέλει φροντίζει ὥστε κάθε δέκα πέντε ἡμέρας ν' ἀλλάζωνται τὰ σινδόνια τῶν κραββατιῶν, καὶ κάθε μῆνα τὸ ἀχυρόστρωμα, κάθε ἐβδομάδα δὲ θέλει ἀλλάζει τὰ πλυστικά τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἂν ἡ περίστασις τὸ ἀπαιτῇ, θέλουν ἀλλάζονται ὄλα καὶ συχνότερα.

24. Προτοῦ νὰ γίνῃ ἄλλη προμήθεια, θέλει φροντίζει ὁ ἴδιος διὰ τὰ καθημερινὰ ἐξοδα, ἐπιστατεῖ εἰς τὸ μαγειρεῖον, εἰς τὴν διαμοίρασιν τῆς τροφῆς, εἰς τὴν καθαριότητα τῶν σκευῶν καὶ τῶν ἐπίπλων, καὶ εἰς ἐκείνην τῶν πτωχῶν καὶ τοῦ καταστήματος ἐν γένει.

25. Θέλει ἀναφέρει κάθε ἄτοπον συμβάν εἰς τὸν ἐπιστάτην τῆς ἡμέρας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον θέλει λαμβάνει τὰς ἀνηκούσας διαταγὰς καὶ εἰς σημαντικὰς περιστάσεις, αἵτινες τυχὸν ἤθελον ἀπαιτήσαι δραστηρία μέσα, πρέπει νὰ διευθυνθῇ εἰς οἰονδήποτε τῶν μελῶν, ἔλλειποντος τοῦ ἐπιτηρητοῦ τῆς ἡμέρας.

Ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ ἐπιχωρίου συμβουλίου.

Κέρκυρα 20 Μαρτίου 1846 ε. ν.

Δρ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΩΠΑΙΔΟΣ.

Ἡ Κωπαὶς εἶναι ὀροπέδιον κεκλεισμένον πανταχόθεν ὑπὸ ὀρέων ἐκ τιτανολίθου συμπαγοῦς, χρώματος μελανοφαίου, τὰ πλεῖστα δὲ ἐξ αὐτῶν, ἅμα τῇ γενέσει ὑπέστησαν ῥήγματα καὶ αἱ διαστρώσεις τοῦ τιτανολίθου ἐθραύθησαν εἰς τεμάχια, ἅτινα ἀφιστάμενα ἀλλήλων παρήγαγον κενὰ διαστήματα, τῶν ὁποίων τινὰ ἀποτελοῦσι τὰς λεγομένας καταδόθρας.

Τὸ ὀροπέδιον τοῦτο κείμενον εἰς 95 μέτρων ὕψος ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἔχει ἕκτασιν 240,000 στρεμμάτων· τὸ ταπεινότερον δὲ ὄρος, τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν ὀνομάζεται Πτώον καὶ ἡ κορυφή αὐτοῦ εἶναι κατὰ 50 μέτρα ὑψηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς Κωπαίδος· ἡ δὲ συντομωτέρα ὑπὸ τὸ Πτώον ὀριζόντιος ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς Κωπαίδος πρὸς τὴν θάλασσαν εἶναι 1600 μέτρων.

Τὸ πεδίον τοῦτο δέχεται τὰ ὕδατα διὰ ῥηγμάτων ὁμοίων

πρὸς τὰς καταβόθρας, ἀλλ' ἐκτελούντων λειτουργίαν, ὅπως ἀντίστροφον, καθόσον αἱ πηγαὶ τοῦ ὕδατος εἶναι ὑψηλότεραι τῆς Κωπαίδος καὶ σχηματίζουν τοὺς ποταμοὺς Μέλανα, Κηφισσὸν, Ἐρκύναν, Περμησὸν καὶ Ὀλμειὸν, οἱ ὅποιοι κατὰ μὲν τὸ θέρος ἐκχέονται διὰ τῶν καταβοθρῶν ἢ καταναλίσκονται διὰ τῆς ἐξατμίσεως, τῶν ἀρδεύσεων κτλ. Ἐν χειμῶνι δὲ, ὅτε οἱ ὕετοί εἶναι συχνότεροι, ὁ ὄγκος τοῦ ὕδατος αὐξάνει καὶ ἄρχεται ἡ πλημμύρα· καὶ ἐνῶ τὸ θέρος 80,000 στρεμμάτων περίξ τῆς Κωπαίδος εἶναι ἐντελῶς ξηρὰ, ἐν καιρῷ χειμῶνος κατακλύζονται οὐ μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἀγροὶ καλλιεργημένοι πλησίον τῶν χωρίων Δεγλῆ, Μοῦλκι κ.τ.λ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος τῆς πλημμύρας ἄμα ἀνέλθη μέχρι τῆς ἀνοικτῆς ὀπῆς τῶν στομιῶν τῶν καταβοθρῶν, δὲν ὑψοῦται πλέον καὶ μένει εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μέχρι τοῦ τέλους τοῦ χειμῶνος, ὅτε ἄρχεται πάλιν ἡ κατάπτωσης τῶν ὑδάτων μέχρις ἐντελοῦς ἀποξηράνσεως τῶν περὶ τὴν Κωπαίδα ἀγρῶν καὶ τῶν ἀνω ῥηθέντων ὀγδοήκοντα χιλιάδων στρεμμάτων.

Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν, ὅτι αἱ καταβόθραι δὲν εὐρίσκονται εἰς διάφορα ὑψη ὑπὲρ τὴν Κωπαίδα, ὡς λέγει ὁ Κύριος Saunage, ἀλλ' ὅτι ἐνεκα τῶν καταπεσόντων λίθων ὑψώθη τὸ ἔξωθεν τοῦ στομίου ἔδαφος καὶ ὡς ἐκ τούτου φαίνεται ἡ ὀπή τοῦ στομίου ὑψηλότερα τοῦ πυθμένος τῆς λίμνης, δύναται ὁμως νὰ ἀνοιχθῇ καὶ καταστῇ, ὡς πρότερον, βαθυτέρα τοῦ πυθμένος τῆς λίμνης, ἀφαιρουμένων τῶν καταπεσόντων λίθων.

Ἀναλόγως τῆς ποσότητος τοῦ πίπτοντος ὕδατος, ἐν καιρῷ χειμῶνος, ἡ ἀποστράγγις γίνεται· ὅταν μὲν πίπτωσιν ὀλίγαι βροχαί, κατὰ τὸν Μαῖον ἢ τὸν Ἰούνιον· ὅταν δὲ πόλλαι, κατὰ τὸν Αὐγουστον. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει οἱ χωρικοὶ τῶν περίξ χωρίων ἐσπευσμένως σπείρουσι μέρος τῶν 80,000 στρεμμάτων καὶ ὅτε μὲν, διαρκούσης τῆς ξηρασίας, ἡ παραγωγὴ εἶναι μεγιστη, ὅτε δὲ, ἐνεκα τῶν πολλῶν κατὰ τὸ ἔαρ ὑετῶν ἢ σπορὰ καταστρέφεται.

Ἄλλ' ὅταν ἡ ἀποστράγγις ἀρχίσῃ κατὰ τὸν Αὐγου-

στον, εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον νὰ σπείρωσιν ὅ,τι δήποτε, παρελθούσης ἤδη τῆς πρὸς σπορὰν ὥρας. Ἄλλοτε δὲ, ὅτε βραδύνη ἢ ἀποστράγγις, σπείρουσι τινὲς κατὰ τὸν Ἰούλιον καὶ τότε βλαστάνει μὲν ὁ βάμβαξ καὶ ὁ ἀραβόσιτος, ἀλλὰ δὲν ὠριμάζει.

Ἡ μᾶλλον ἢ ἤττον καταστρεπτικὴ ἐτησίᾳ αὕτη πλημμύρα, δύναται νὰ προληφθῇ καὶ εἶναι βεβαίως ἀδικον νὰ μένη τοσαύτη ἔκτασις εὐφορωτάτης γῆς εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ὑδάτων καὶ νὰ διακινδυνεύῃ ἡ ὑγεία τῶν κατοίκων τριῶν ἐπαρχιῶν, ἐνεκα τῆς ἀκηδίας τῶν δυναμένων νὰ προλάβωσι τὴν χρονίαν ταύτην συμφορὰν (1).

(1) Ἡ δηλητηριώδης ἐπιρροὴ τῶν λιμναζόντων ὑδάτων ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὄργανισμοῦ καλεῖται παρὰ τῶν Γάλλων *Palustre Miasmatische*. Ἡ ἐπίδρασις αὕτη, ὅτε μὲν εἶναι λανθάνουσα καὶ θραδεῖα παράγουσα τὰ χρόνια νοσήματα, ὅτε δὲ ἀπότομος καὶ ταχεῖα παράγουσα τὰ ὀξεῖα νοσήματα. Καὶ ἡ μὲν λανθάνουσα ἐπίδρασις τῶν ἐλώδων μiasμάτων ἐκδηλοῦται εἰς τοὺς παρὰ τὰ λιμναζόντα ὕδατα κατοικοῦντας διὰ τῆς βαθμιαίας ἐκλύσεως τῶν σωματικῶν δυνάμεων, τῆς τοῦ προσώπου ὠχρότητος, προσομοιοζούσης ἐπὶ τέλους μὲ τὴν χροίαν τῶν ξηρῶν φύλλων. προτῖντος δὲ τοῦ χρόνου γίνεται δι' ἐντωσμάσεως συσσώρευσις ὑγρῶν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι παράγουσα ὕδρωπα τῆς γαστρῆς, τῶν ἀρθρώσεων κ.λ. καὶ ὑπερτροφίαν τοῦ σπληνός, ἡ δὲ ὀξεῖα ἐνέργεια ἐκδηλοῦται διὰ διαλειπόντων πυρετῶν παρουσιαζομένων ὑπὸ διαφόρους χαρακτῆρας.

Ὁ Βόλτας ἐδόξαζεν, ὅτι ἡ ἐλώδης αὕτη ἐνέργεια πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ἢ εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ὑδροθειωμένου ἀερίου, ἢ εἰς τὴν περίσσειαν τοῦ ἀζώτου, ἀλλ' οὐδετέρᾳ τῶν ὑποθέσεων τούτων ἀπεδείχθη βάσιμος.

Ὁ Moscati παρετήρησεν, ὅτι ἐλώδης ἀήρ εἰς φιάλην ἐμβαλλόμενος παράγει ὑπόλευκον νέφος. Ὁ δὲ Rigo de Cisle θεθαῖσι, ὅτι τὰ νέφη ταῦτα ἀπόζουσι σερπητότος σώματος. Οἱ Dupuytrey καὶ Theuard ἀναλύσαντες τὰ νέφη ταῦτα ἀνεῦρον, ὅτι σύγκεινται ἐξ ὀργανικῶν ἀζωτούχων οὐσιῶν καὶ ἐξ ἐτέρας τινὸς οὐσίας, ἣν ἐκάλεσαν μiasma (miasme), τὸ ὅποιον κατὰ τὰ πειράματα τοῦ Bousingault δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ὀργανικὸν στοιχεῖον.

Τὰ μiasmata ταῦτα ἀναπτύσσονται αὐξομένης τῆς θερμοκρασίας,

Ἴδου ἐν ὀλίγοις πόθεν προέρχεται τὸ κακὸν καὶ πῶς δύναται νὰ προληφθῇ. Δύο μόναι καταδόθραι λειτουργοῦσι τακτικῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς καταπτώσεως τῶν ὑδάτων, ἤτοι ἡ μεγάλη καταδόθρα, ἣτις ἀτελῶς ἐκαθαρίσθη ἄλλοτε, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ βάθους τῆς διώρυγός της, τὰ ὕδατα τῆς Κωπαίδος ἀκωλύτως εἰσρέουσιν εἰς αὐτὴν καὶ δεύτερον ἢ τῆς Μπίνας, ἣτις ἐκκαθαρίσθη καὶ αὕτη ἀτελῶς, καθότι οἱ λίθοι τοποθετηθέντες παρὰ τὸ στόμιον παρασύρονται ἐντὸς τῆς ὑπονόμου, ὡσάκισ τὸ ὕδωρ ἀνέρχεται εἰς τὸ ὑψηλότερον αὐτοῦ σημεῖον καὶ ἐμφράττουσι τὴν διεξόδον τῶν ὑδάτων. Αἱ δύο αὗται καταδόθραι λειτουργοῦσιν ἀδιαλείπτως. Τῆς Μπίνας ὅμως ἡ διώρυξ εἶναι ὀλίγον τι ὑψηλότερα τῆς διώρυγος τῆς μεγάλης καταδόθρας καὶ ὡς ἐκ τούτου, ἡ καταδόθρα δὲν δέχεται τὸν ὄγκον τοῦ ὕδατος, τὸν ὅποιον ἤθελε διοχετεύει, ἐὰν ἡ διώρυξ αὐτῆς ἦτο βαθυτέρα, καθότι τὸ ὕδωρ εἰσέρχεται ἐντὸς τῆς καταδόθρας μὲ μεγάλην ὄρμην καὶ συμπαρασύρει φυτὰ, λίθους κ.τ.λ.

Ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον, ὅτε τὰ ὀργανικὰ σώματα, φυτὰ καὶ ζῶοντα ἀποσυντίθενται ἔχουσι δὲ τὴν μεγαλύτεραν ἐπίρροισιν κατὰ τὴν πρῶταν καὶ τὴν ἐσπέραν. Ἀποτελεσματικωτέρα δὲ εἶναι ἡ ἐνέργεια τῶν μiasμάτων εἰς τὰ ἐλώδη μέρη, τὰ περικλειόμενα ὑπὸ ὀρέων, διότι ταῦτα τὰ συγκρατοῦσιν, ὡς ἐν λεκάνῃ, ἐμποδίζοντα τοὺς ἀνέμους νὰ τὰ παρασύρωσι. Παρατηρήθη δὲ, ὅτι ἡ μiasματικὴ ἐνέργεια παύει εἰς ὕψος ἐνὸς χιλιομέτρου.

Τὰ μiasματα ταῦτα μεταφέρονται ὑπὸ τῶν ἰνέμων εἰς μεγάλας ἀποστάσεις, ὡστε πάσχουσιν ἐξ αὐτῶν καὶ οἱ κάτοικοι ἀποτέρων χωρῶν, κειμένων εἰς τὴν διάβασιν αὐτῶν. Ἡ παραγωγή τῶν μiasμάτων εἶναι κατὰ λόγον ἀντίστροφον τῆς βαθύτητος τῶν ὑδάτων.

Τὰ προφυλακτικὰ μέσα κατὰ τῶν μiasμάτων, εἰσίν.

1. Ἡ ἀποφυγὴ τοῦ ἐν ὑπαίθρῳ ὕπνου.
  2. Ἡ καλὴ καὶ ἐπαρκὴς τροφή· ἐρωσις ἀζωτούχων οὐσιῶν, οἷον κρέατος, ὀσπρίων οὐχὶ δὲ λαχάνων.
- Πόσις οἴνου καὶ καφέ καὶ διαρκὴς χρῆσις κίνας.

Ἄλλ' ἡ ῥιζικὴ τῶν ἐλογενῶν νοσημάτων τούτων πρόληψις καὶ ἀπαλλαγὴ εἶναι ἡ διὰ τῆς ἀποξηράνσεως τοῦ ἔλους ἀπουσία τῆς αἰτίας.

Ἡ Μπίνα ἔχει καὶ δύο ἄλλας ὁπὰς, αἵτινες ὅμως εἶναι εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, διότι χρησιμεύουσι κατὰ τὸ θέρος εἰς τὴν ἐν σχιᾷ ἀνάπαυσιν τῶν ποιμνίων (στάλων), δι' οὐδεμιᾶς ἀστυνομικῆς διατάξεως ἀπαγορευομένου τούτου. Κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα, ἔνεκα τῆς ῥαγδαίας ῥοῆς τῶν ὑδάτων, εἰσάγεται ἡ κόπρος τῶν προβάτων ἐντὸς τῆς ὀπῆς τῆς καταδόθρας, ἡ ὁποία ἐντὸς ὀλίγου θέλει καταστῆ ἀχρηστος, ἐὰν δὲν ληφθῶσι τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ἐπιτήρησιν. Εἰς ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν, ὅτε αἱ καταδόθραι ἦσαν εἰς καλὴν κατάστασιν, ἡ Κωπαὶς ἦτον ἀπεξηραμένη. Τοῦτο ἀποδεικνύουσιν αἱ πόλεις, τῶν ὁποίων τὰ ἐρείπια φαίνονται ἀκόμη ἐντὸς τῆς Κωπαίδος καὶ ἡ ἀμαξιτός, ἣτις διασχίζει τὴν λίμνην μέχρι Σκριποῦς (*Ἄνω Ὀρχομενοῦ). Διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης μετέφερον οἱ ἀρχαῖοι τοὺς ὀγκολίθους πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ἐν Ὀρχομενῷ θησαυροφυλακίου, τοῦ ναοῦ καὶ λοιπῶν κτιρίων.

Εἰς μεταγενεστέρους χρόνους, σεισμὸς προξενήσας κατὰπτωσιν βράχων, ἔκλεισε τὸ στόμιον τῆς μεγάλης καταδόθρας. Τοῦτο ῥητῶς ἀναφέρει ὁ Στράβων, λέγων· «Ἵπάντρου δὲ καὶ σηραγγώδους οὐσης κατὰ βάθους τῆς γῆς, σεισμοὶ γενόμενοι πολλάκις ἐξαισίοι τοὺς μὲν ἐφραξαν τῶν πόρων τοὺς δὲ ἀνέωξαν κ.τ.λ.»

Μὴ δυναμένων δὲ τῶν ἄλλων καταδοθρῶν νὰ ἀπορροφήσωσιν ὅλον τὸ ὕδωρ, ἐπῆλθε πλημμύρα, ὡς βεβαιοῦται διὰ τῆς προϊστορικῆς παραδόσεως τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ Ὀγύγου, κατακλύσασα τὰς ἐντὸς τῆς Κωπαίδος πόλεις: Ἀθήνας, Ἐλευσίνα, Κάτω Ὀρχομενὸν κ.λ. Τότε ἀδυνατοῦντες νὰ καθαρίσωσι τὴν μεγάλην καταδόθραν, ἔνεκα ἐλλείψεως μηχανῶν πρὸς ἀνέλκυσιν τῶν καταπεσόντων πολλῶν λίθων καὶ χωμάτων, ἐπεχείρισαν νὰ διαχαράξωσι τεχνητὴν διώρυγα ὑπὸ τὸ Πτώον, ἐφ' οὗ ἠνέωξαν τὰ εἰσέτι σωζόμενα δέκα ἐξ φρέατα πρὸς εὐκολίαν τῆς διατρήσεως. Ἡ ἐργασία ὅμως αὕτη διεκόπη καὶ τὸ Πτώον ἐμεινεν ἀτρητον μέχρι τῆς σήμερον. Ἴδου τί περὶ τούτου λέγει ὁ Στράβων: «Πάλιν δ' ἐγγουμένων τῶν πόρων, ὁ μεταλλευτῆς Κράτης

άνηρ Χαλκιδεύς, ἀνακαθαίρων τὰ ἐμφράγματα ἐπαύσατο, στασιασάντων τῶν Βοιωτῶν.»

Περὶ τῆς μεγάλης ἰδίως καταδόθρας, παρατηρῶ, ὅτι ἐπειδὴ αὕτη ἀπεφράχθη ἔνεκα τῆς γενομένης καταπτώσεως, δυνάμεθα σήμερον ἐπὶ μικρᾷ δαπάνῃ νὰ ἐξακριβώσωμεν, ἐάν πέραν τῆς καταπτώσεως ἢ καταδόθρα εὑρίσκεται εἰς κалήν κατάστασιν καὶ τότε ἀνορύσσοντες διὰ μηχανῶν τοὺς καταπεσόντας λίθους κ.λ. καὶ καθαρίζοντες τὴν ὑπάρχουσαν διώρυγα, δὲν ἔχομεν πλέον ἀνάγκην τῆς ὑπὸ τὸ Πτώον ὑπόνομου. Ἐν ἐναντία δὲ περιπτώσει, ἐάν δηλ. ἡ δοκιμὴ ἀποδείξῃ, ὅτι καὶ ἐντὸς τοῦ ὅρου, πέραν τῆς φανερᾶς καταπτώσεως, εἶναι κεκλεισμένη ἢ δίοδος τοῦ ὕδατος, τότε εἶναι περιττὴ ἢ ἐκκαθάρισις αὐτῆς καὶ ἡ ὑπὸ τὸ Πτώον ὑπόνομος καθίσταται ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ.

Εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν εὑρίσκονται αἱ λοιπαὶ καταδόθραι καὶ προξενοῦσι λύπην εἰς τὸν ἐπισκεπτόμενον αὐτάς, καθόσον βλέπει τις ποῖα μέσα ὑπάρχουσι πρὸς διοχέτευσιν μεγάλης ποσότητος ὕδατος, ἂν κατεβάλλετο ἢ ἀναγκαῖα ἐπιμέλεια καὶ ἐπιτήρησις.

Μετὰ τὴν Μπίνιαν ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν Κωπαῖδα ἀπαντᾷ τὴν καταδόθραν τῆς Βαρείας, ἡ ὁποία καὶ αὕτη δύναται νὰ καταστῇ σπουδαιοτάτη, ἐάν ἀφαιρεθῶσιν οἱ τοῖχοι, τοὺς ὁποίους κατεσκεύασαν οἱ ἄλιεῖς, ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν ἐξοδὸν εἰς τοὺς ἰχθύς καὶ τοὺς ἐγγέλυς. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν, ὑπερ μικροῦ κέρδους τῶν ἀλιέων, καθίσταται σχεδὸν ἀχρηστος ἢ ἀνω καταδόθρα.

Ὁ μύλος τοῦ Στάμου. Καθ' ὃν χρόνον ἐπεσκέφθην τὴν Κωπαῖδα, ἤτοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τρ. μηνός, τὸ ὕδωρ δὲν εἰσῆρχετο εἰσέτι εἰς τὴν καταδόθραν ταύτην, ἔνεκα τῆς κακῆς καταστάσεως τῆς διώρυγος καὶ τῶν λίθων τοῦ ἀρχαίου κτιρίου τοῦ μύλου, οἵτινες ἐμφράττουσιν ὀλοτελῶς τὴν πρὸς αὐτὴν δίοδον· εἰσελθὼν ἐντὸς αὐτῆς, εἶδον ὅτι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ καταδόθρα ἔχει μεγάλας διαστάσεις· προχωρήσας δὲ ἐπὶ 700 μέτρα εἶδον, ὅτι τὸ ὕψος αὐτῆς μεταβάλλεται ἀπὸ 2 μέτρα μέχρι δέκα. Τὰ σημεῖα ταῦτα

ἔχουσιν ὄψιν σπηλαίων μεγαλοπρεπῶν μὲ ὠραίους σταλακτίτας.

Ἀπὸ τὸν μύλον τοῦ Στάμου μέχρι Τοπόλιας (Ἀρχαίων Κωπῶν) ὑπάρχουσι μικραὶ καταδόθραι ἀνάξια λόγου, αἵτινες λειτουργοῦσι μόνον κατὰ τὰς μεγαλειτέρας πλημμύρας, μὴ ἔχουσαι αὐλακα πρὸς διοχέτευσιν τοῦ ὕδατος.

Ὅπισθεν τῆς Τοπόλιας, ὑπάρχει ἡ σπουδαιοτάτη καταδόθρα «Παλαιόμυλος τοῦ Παππαγιάννη». Αὕτη εἶναι πλέον τῶν ἄλλων πεφραγμένη, ἔνεκα κτιστοῦ ὑδραγωγείου, τὸ ὅποσον ἔφερε τὸ ὕδωρ εἰς τὸν μύλον καὶ τῶν λοιπῶν τοίχων, τοὺς ὁποίους εἶχε κτίσει ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ μύλου πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ κτιρίου του, ἀφίγων νὰ εἰσέρχεται ἐντὸς τῆς καταδόθρας μόνον ἡ ἀπαιτούμενη ποσότης ὕδατος πρὸς κίνησιν ἐνὸς μυλολίθου. Ζητήσας πληροφορίας παρὰ τῆς κατόχου τοῦ μύλου, ἔμαθον, ὅτι ὁ σύζυγός τῆς εἰσῆλθε ποτὲ ἐντὸς τῆς καταδόθρας καὶ εἶπεν, ὅτι εἰς τὸ ἀτόμιον, ἔνεκα τῶν γενομένων προσχώσεων, εἰσέρχεται τις δυσκόλως, ἀλλὰ μετὰ 15—20 βήματα, δύναται τις νὰ προχωρήσῃ ἐπιπὸς εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι τὸ ἐσωτερικὸν τῆς καταδόθρας εἶναι ἐν καλῇ καταστάσει καὶ ὅτι δι' ὀλίγων ἐξόδων δύναται καὶ ἡ καταδόθρα αὕτη νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ νὰ παράγῃ τὸ μέγιστον τῆς ἐργασίας αὐτῆς, μὴ οὔσης ἐντελῶς πεφραγμένης. Περὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς καταδόθρας ταύτης μαρτυρεῖ καὶ ὁ Στράβων: «Δηλοῖ δὲ καὶ ὁ Κηφισσὸς τοῦτο μάλιστα, τὴν Κωπαῖδα λίμνην πληρῶν. Αὐξομένης γὰρ αὐτῆς, ὥστε κινδυνεύειν καταποθῆναι τὰς Κώπας (ὡς ὅτε ποιητὴς ὀνομάζει καὶ ἀπ' αὐτῶν ἡ λίμνη τὴν ἐπωνυμίαν εἴληψε) χάσμα γεννηθὲν πρὸς τῇ λίμνῃ πλησίον τῶν Κωπῶν, ἀνέωξεν ὑπὸ γῆς βεῖθρον, ὅσον τριάκοντα σταδίων καὶ ἐδέξατο τὸν ποταμόν.»

Εἰς Στουροβίτσι ὑπάρχει ἕτερος μύλος παλαιός. Καὶ αὕτη ἢ καταδόθρα χρῆζει τῆς αὐτῆς ἐργασίας, ὡς καὶ ἡ προηγούμενη.

Μετ' αὐτὴν ἕως Σκριποῦ (Ἄνω Ὀρχομενοῦ) ὑπάρχουσι

μικραὶ ὄπαί ἀσήμαντοι καὶ λειτουργοῦσαι κατὰ τὰς μεγάλας πλημμύρας.

Ἄπὸ τὸ ὄρος Δουρδουβάννα (Υφάντειον) καὶ ἐκεῖθεν, τὰ σχίσματα τὰ ἐντὸς τῶν ὀρέων καὶ αἱ ὄπαι, ἔχουσαι ὑπεράνω αὐτῶν τὰς πηγὰς τοῦ ὕδατος, ἐνεργοῦσιν ἀντιστρόφως τῶν καταβοθρῶν. Ἐκβάλλουσι δηλ. τὰ ὕδατα πρὸς τὴν Κωπαίδα καὶ σχηματίζουσιν οὕτω τοὺς ἄνω ῥηθέντας ποταμοὺς. Ὡς πρὸς τοὺς ποταμοὺς τούτους δὲν ἔχω πολλὰ νὰ εἶπω, καθόσον ἡ τακτοποίησις τῶν ρείθρων εἶναι δευτερεῦον ζήτημα καὶ ὄχι τόσον κατεπεῖγον.

Παρατηρῶ ὁμως, ὅτι ὁ Μέλας σχηματίζεται εἰς τὸ παρά τὴν Μονὴν τῆς Σκριποῦς ὄρος καὶ διατηρεῖ πάντοτε θέρος τε καὶ χειμῶνα τὴν αὐτὴν ποσότητα ὕδατος.

Ὁ Κηφισσὸς δὲ τακτικῶς ἕκαστον χειμῶνα πλημμυρεῖ, ἐπειδὴ ἡ κοίτη αὐτοῦ δὲν ἔχει τὰς ἀπαιτουμένας διαστάσεις καὶ καταπνίγει τοὺς ἀγροὺς τῶν παραλιμνίων χωρίων.

Ἡ Ἐρχύνα (ποτάμι τῆς Λεβαδείας) τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα μεταχειρίζονται κατὰ τὸ θέρος οἱ κάτοικοι πρὸς ἄρδουσιν, ἔχει κοίτην ἐντελῶς στενὴν καὶ κεκλεισμένην πλησίον τοῦ Δεγλέ.

Συντελοῦσι δὲ εἰς τὴν πλημμύραν καὶ αἱ αὐλακες, αἱ χρησιμεύουσαι τὸ θέρος πρὸς ἄρδουσιν· τὰς αὐλακὰς ταύτας, ὅσοι ἐκ τῶν σπειρόντων δὲν εἶναι ἰδιοκτητῆται τῆς γῆς, ἀφίνουσιν ἀνοικτὰς κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ τότε ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ πλημμύρα τῆς λίμνης καὶ ἀφ' ἐτέρου ἡ μεγάλη ποσότης τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, κατακλύζουσι τοὺς χαμηλοτέρους τῶν ἀγρῶν.

Υπάρχουσι δὲ καὶ ἕτεροι ποταμίσκοι καὶ ρύακες, οἱ ὁποῖοι φέρουσι κατὰ τὸν χειμῶνα ὄμβριον ὕδωρ ἀνάλογον πρὸς τὴν ὑπεράνω αὐτῶν ἔκτασιν.

Μοῦλκι (Ἄλιάρτος). Ἄπὸ Μοῦλκι μέχρι τῆς μεγάλης καταβόθρας τῆς Ἁγίας Μαρίνης, ὑπάρχουσι πάλιν πληθῆς καταβοθρῶν, τῶν ὁποίων αἱ σπουδαιότεραι αἱ ἐξῆς:

Ἡ τοῦ Μοῦλκίου καλουμένη, ἡ ὁποία εἶναι σπουδαία, 1^{ον} ἕνεκα τῆς ποσότητος τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον δύναται

νὰ διοχετεύσῃ καθαριζομένη. 2^{ον} Παρατηρεῖ τις, ὅτι εἰς εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐγένινεν ἄλλοτε πρόχωμα δύο χιλιάδων μέτρων μήκους καὶ ὑψηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς μεγαλειτέρας πλημμύρας. Τὸ πρόχωμα τοῦτο ἀπέκλειε τρεῖς χιλ. περίπου στρέμματα τῆς Κωπαίδος ἀπὸ τῆς ἐπιλοίπου ἐκτάσεως καὶ ἡ ἄνω καταβόθρα ἐχρησίμευε πρὸς ἀποστράγγισιν τῶν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος καλλιεργουμένων ἀγρῶν. Τοιοῦτον πρόχωμα παρατηροῦμεν καὶ εἰς τὸν κόλπον τῆς Καρδίτζας ἀπὸ Φτελίου, ἀλλὰ μεγαλητέρας ἐκτάσεως. Τοῦτο ἔχει μήκος 3400 μέτρων καὶ ἀπέκλειε δέκα χιλιάδας στρέμματα. Αἱ δεκατρεῖς αὗται χιλιάδες στρέμματα δύνανται εὐκόλως νὰ ἀποξηρανθῶσι, διορθουμένου εἰς τινὰ μέρη τοῦ προχώματος διὰ μικρᾶς δαπάνης. Ὅπισθεν τῆς Καρδίτζης ὑπάρχουσι δύο λίμναι χαμηλότεραι τῆς Κωπαίδος, λαμβάνουσαι τὰ ὕδατα ἐκ τῆς Κωπαίδος ἀπὸ τὰς καταβόθρας, αἵτινες εὐρίσκονται ἐντὸς τοῦ κόλπου τῆς Καρδίτζης· ὥστε διατηρουμένου τοῦ προχώματος, πολὺ πιθανὸν νὰ ἀποξηρανθῶσι καὶ αὐταί. Οἱ Γάλλοι μηχανικοὶ, οἵτινες συνέταξαν τὸν γαλλικὸν χάρτην τῆς Ἑλλάδος, κακῶς ἐξέλαβον τὸ πρόχωμα τοῦτο ὡς ὁδὸν καὶ ἐσημείωσαν ἐπὶ τοῦ χάρτου *chaussée antique*. Πέραν τῆς καταβόθρας τοῦ Μοῦλκίου ὑπάρχει λόφος κατασυντετριμμένος καὶ ἔχων μεγάλας ὄπας καὶ χαράδρας, τοῦ ὁποίου ὁμως ἡ βᾶσις εἶναι εἰς ἐπιφάνειαν ὑψηλοτέραν τῆς Κωπαίδος. Ἐκεῖ δύναται τις εὐκόλως κατασκευάζων διώρυγα πλησίον τῆς βάσεως τοῦ λόφου νὰ ἀνοίξῃ νέαν καταβόθραν.

Ἡ Δαῦλος, καταβόθρα ἀξία λόγου καταναλίσκουσα ἐλάχιστον μέρος ὕδατος κατὰ τὰς συνήθεις πλημμύρας, ἕνεκα τῆς κακῆς καταστάσεως, εἰς ἣν εὐρίσκεται, λειτουργεῖ ὡς ἐκ τούτου μόνον κατὰ τὰς μεγαλειτέρας πλημμύρας ὡς καὶ αἱ ἀκόλουθοι, Παλαιόμυλος Καρδίτσης, Βρυστικά, Φτελίου, Ἁγία Μαρίνα καὶ Ἁγιος Γεώργιος. Παραλείπω τὰς μικρὰς καταβόθρας, αἵτινες ἤθελον καταστῆ σημαντικώτεροι, ἐὰν ἤνοιγέ τις τὰς ὄπας αὐτῶν. Ἐνεκα λοιπὸν τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν καταβοθρῶν συμβαίνει τὸ ἐξῆς:

Ἐπειδὴ δὲν εἶναι ὅλαι ὁμοῦ εἰς ἐνέργειαν καὶ δὲν ἀπορροφῶσι τακτικῶς ὅσην ποσότητα ὕδατος δύναται νὰ διοχετεύσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, γίνεται ἡ πλημμύρα καὶ ὅταν τὸ ὕδωρ ἀνέλθῃ εἰς τὰς ὀπὰς τῶν καταβοθρῶν, τότε μόνον γίνεται ἡ μεγάλη ἀπορρόφησις εἰς οὐδὲν χρησιμεύουσα πλέον. Ἐὰν δὲ διαρκέσῃ ἡ κατάστασις αὕτη ἐπὶ 5—6 ἔτη ἀκόμη, θὰ κλεισθῶσιν ἐντελῶς τὰ στόμια τῶν καταβοθρῶν καὶ τότε ὄχι μόνον δὲν θὰ ἀποξηραίνωνται οἱ γύρωθεν ἄγροί ἐγκαίρως πρὸς σπορὰν τῶν ὀψίμων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἔξωθεν ἄγροί τῶν παραλιμνίων χωρίων, οἵτινες τώρα βλάπτονται ἐκ διαλειμμάτων, θέλουσι ταυτισθῆ μετὰ τῆς Κωπαίδος καὶ ἡ ἀπώλεια θέλει εἶσθαι μεγίστη.

Ἐὰν λοιπὸν καθαρισθῶσιν ὅλα τὰ στόμια τῶν καταβοθρῶν καὶ βαθυνθῶσιν αἱ αὐλακες αὐτῶν, πιθανὸν εἶναι, ἂν δὲν κατορθωθῇ ἡ ἐντελής ἀποξήρανσις τῆς Κωπαίδος, τοῦλάχιστον διὰ μικρᾶς δαπάνης συγκριτικῶς, αἱ 80,000 στρεμμάτων θὰ ἀποξηραίνωνται πρὸ τοῦ Ἀπριλίου καὶ ἡ σπορὰ τῶν ὀψίμων γινομένη τακτικῶς καὶ ἀφόβως κατ' ἔτος θέλει πληρόναι ὄχι μόνον τοὺς τόκους τῶν δαπανηθησομένων πρὸς τοῦτο χρημάτων, ἀλλὰ καὶ μέγιστον μέρος τοῦ κεφαλαίου. Διὰ δὲ τὴν τελείαν ἀποξήρανσιν τῆς Κωπαίδος δεόν νὰ προηγηθῇ ἡ ἐργασία τοῦ καθαρισμοῦ τῶν καταβοθρῶν, ὅπως μετὰ τοῦτο προσδιορισθῶσιν αἱ διαστάσεις τῆς ὑπὸ τὸ Πτώον κατασκευασθησομένης ὑπονόμου. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, τὸ ἔργον ἀποβαίνει οικονομικώτερον, διοχετευομένων διὰ τῆς τεχνητῆς ὑπονόμου μόνον τῶν ὑδάτων, τὰ ὅποια αἱ καταβόθραι δὲν ἤθελον δυνηθῆ νὰ ἀπορροφήσωσι.

Τὸ κυριώτερον ζήτημα ὡς πρὸς τὴν ἀποξήρανσιν τῆς Κωπαίδος, εἶναι τὸ νὰ δύναται τὸ εἰσερχόμενον ὕδωρ νὰ ἐξέρχεται εὐκόλως ἄνευ προσκόμματος καὶ τοῦτο θέλει κατορθωθῆ ἐν μέρει διὰ τοῦ καθαρισμοῦ τῶν καταβοθρῶν καὶ καθ' ὅλοκληρίαν, ἂν ἡ ἀνάγκη τὸ καλέσῃ, διὰ τῆς ὑπὸ τὸ Πτώον ὑπονόμου. Ἀφοῦ δὲ γίνῃ τοῦτο καὶ χαμηλώσωσι τὰ ὕδατα, τότε θὰ σκεφθῆ τις περὶ τῆς διοχετεύσεως τῶν

ποταμῶν καὶ τῶν λοιπῶν διωρύγων πρὸς ἐντελῆ ἀποστέγνωσιν τῆς ὅλης ἐπιφανείας.

Ὁ Κορ Sauvage εἰς τὸ περὶ ἀποξήρανσεως τῆς Κωπαίδος σχέδιόν του χαράττει μεγίστην διώρυγα ἐκτάσεως 50,000 μέτρων δεχομένων τὰ ὕδατα τοῦ Κηφισσοῦ πλησίον τῆς Σηριποῦς καὶ περιφέρουσιν αὐτὰ κύκλῳ τῆς Κωπαίδος ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι στερεὸν ἐντὸς τῆς λίμνης καὶ ἵνα συνάξῃ τὰ ἐκ τῶν ὑετῶν καταπίπτοντα ὕδατα. Πρῶτον, παρατηρῶ, ὅτι ἡ τοιαύτη διώρυξ, ὄχι μόνον ἐνεκα τῆς ὀλίγης κλίσεως ἔχει μεγάλας διαστάσεις καὶ ὡς ἐκ τούτου πολὺ δαπανηρὰ καθίσταται, ἀλλ' εἶναι καὶ ἄχρηστος ὡς πρὸς τὰ ὑέτια ὕδατα, καθόσον αἱ 8—10 καταβόθραι, αἵτινες εὐρίσκονται μετὰξὺ Μουλκίου καὶ Αγίας Μαρίνης, δύναται νὰ ἀπορροφήσωσιν ἀνέτως τὰ τοιαύτης φύσεως ἐκ διαλειμμάτων πίπτοντα ὕδατα.

Δεύτερον, τὸ ἔδαφος οἰουδήποτε ἔλους, ὡς γνωστὸν, δὲν εἶναι στερεὸν καὶ κινεῖται μάλιστα, ὅταν τὰ ὕδατα ἦναι ἐντὸς τοῦ ἔλους, ἐπειδὴ ἐπὶ τῆς στερεᾶς βάσεως ὑπάρχει διάστρωσις ὕδατος ἐπιβαστάζουσα τὴν ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας σχηματισθεῖσαν φυτικὴν διάστρωσιν, ἣτις ἅμα ἀποσυρθῶσι τὰ ὕδατα ἐπικάθηται ἐπὶ τῆς κάτωθι στερεᾶς γῆς καὶ στερεοῦται καὶ αὕτη οὐδὲ κινεῖται πλέον.

Ἐκτὸς τούτου, ἡ κατασκευὴ μοναδικῆς διώρυγος, τοσοῦτον εὐρείας, ἐπαυξάνει τὰ ἐξοδα τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς διατηρήσεως· ἐνῶ, ἐὰν ἐφαρμόσῃ τις τὴν μέθοδον τῶν πολλαπλῶν παραλλήλων διωρύγων, ὄχι μόνον ἡ κατασκευὴ ἐκάστης αὐτῶν εἶναι εὐκολωτέρα καὶ ὀλιγοδαπανωτέρα, ἀλλὰ καὶ ὁ καθαρισμὸς αὐτῶν ἐκτελεῖται σχεδὸν αὐτομάτως καὶ ἄνευ ἐργασίας τινος. Ἴδου δὲ πῶς: Ἐντὸς τῶν ὑδάτων καὶ τῶν ἐλῶν φύονται διαφόρων εἰδῶν φυτὰ, τὰ ὅποια ἀναπτύσσονται ἐνιαυσίως καὶ μὲ μεγάλην ἐπίτασιν, φράττοντα τὴν δίοδον τοῦ ὕδατος· (ἐνταῦθα ἐννοεῖ τις εὐκόλως ὅτι ὁ καθαρισμὸς μοναδικῆς διώρυγος καθίσταται ἀδύνατος, διότι εἶναι πάντοτε πλήρης ὕδατος.) Τὰ φυτὰ ταῦτα ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ ξηραίνωνται ἅμα τοῖς

ἀφαιρέσει τις τὸ γονιμοποιῶν αὐτὰ ὕδωρ. Καθ' ἕκαστον θέρος λοιπὸν, ὅτε τὰ ὕδατα εἶναι ὀλίγα, ἐργάζεται μία μόνον διώρυξ, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀποσυρομένου τοῦ ὕδατος καὶ διὰ τῆς ἐπιβροίας τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἀποξηραινόμεναι καθαρίζονται αὐτομάτως.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῶν πολλαπλῶν παραλλήλων διωρύγων ἐφηρμόσθη ἤδη εἰς τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ περὶ τὸν Μαραθῶνα ἑλους Σουλίου καὶ ἐπέτυχε πληρέστατα.

Ἐκ τῶν προειρημένων συνάγω τὸ ἐξῆς πόρισμα:

1^{ον} Ὅτι ἡ ἀποξήρανσις τῆς Κωπαίδος ἐνδιαφέρει οὐ μόνον τὴν ὑγείαν τῶν περὶ τὴν λίμνη κατοικούντων ἀλλὰ καὶ τῶν περιόικων.

2^{ον} Τὴν ἐπέκτασιν τῆς καλλιεργείας ἐν χώρᾳ, ἐν ἣ ἔτησίως εἰσάγονται πολλὰ ἑκατομμύρια κοιλῶν δημητριακῶν καρπῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς.

3^{ον} Ἡ ἀποξήρανσις τῆς Κωπαίδος, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, ἀπαιτεῖ δαπάνην ὀλιγωτέραν τῆς ὑπὸ τοῦ Κ^{ου} Sauvage ὑπολογισθείσης εἰς 5 ἑκατομμύρια.

4^{ον} Καὶ εἰ μὲν καθαρισθῶσιν αἱ καταβόθραι, ἡ τοῦ Πτώου διάτρησις ἴσως ἀποβῆ ἄσκοπος· εἰ δὲ ἀποδειχθῆ ἡ ἀνάγκη νὰ διατρυπηθῆ τὸ ὄρος τοῦτο, ἡ διάτρησις δὲν παρέχει σπουδαίας δυσκολίας, καθόσον μάλιστα ἡ ἀνορυχθησομένη σύριγξ δὲν ὑπερβαίνει τὰ 1600 μέτρα· ἄλλως τε διὰ τῆς χρήσεως τῶν νεωτέων μηχανῶν, τοῦ ἔργου τούτου ἡ ἐπιτυχία εἶναι ἀναμφισβήτητος.

Τελευταῖον δὲ παρατηρῶ, ὅτι ἡ κατασκευὴ σιδηρᾶς ὁδοῦ τὴν ὁποίαν προτίθεται νὰ ἐκτελέσῃ ἡ Κυβέρνησις, θέλει καταστήσει τὸ ἔργον τοῦτο ἐπικερδὲς εἰς τοὺς ἐπιχειρήσοντας τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, θέλει συνάμα αὐξήσῃ τὴν ἀξίαν τῶν κτημάτων καὶ θέλει χορηγήσῃ νέους πόρους εἰς τὸν σιδηρόδρομον.

Δ. ΣΟΥΤΖΟΣ
Μηχανικός.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.

Ζήτημα ἠγέρθη καὶ σπουδαῖαι ἐγένοντο ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν συζητήσεις κατὰ τὰς συνεδριάσεις τῆς 31 Ὀκτωβρίου καὶ 1ης Ἰανουαρίου ε. ε. ἐπὶ τοῦ ἀνσυμφέρη ἢ μὴ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου νομισματικοῦ συστήματος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Νόμου ΣΔ' τῆς 10 Ἀπριλίου 1867, τῶν μὲν ὑποστηριζόντων ὅτι, πρὶν ἢ ἐκτυπωθῶσιν ἀρκοῦντα πρὸς κυκλοφορίαν ἐθνικὰ νομίσματα ἢ κομισθῶσιν παρ' ἡμῶν ἀρκοῦντα νομίσματα τῶν Ἐπικρατειῶν μεθ' ὧν ἔχομεν τὴν αὐτὴν νομισματικὴν μονάδα καὶ συνδεόμεθα διὰ νομισματικῆς συμβάσεως, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου νομισματικοῦ συστήματος πρέπει νὰ ἀναβληθῆ, μενόντων τῶν πραγμάτων ὡς τό γε νῦν ἔχον, τῶν δὲ διατεινομένων ὅτι, ὑπάρχοντος νόμου ἀπὸ τοῦ 1867 περὶ νέου νομισματικοῦ συστήματος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νομισματικῆς συμβάσεως μεταξὺ ἡμῶν καὶ τεσσάρων ἐτέρων ἐπικρατειῶν, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἑλβετίας καὶ τοῦ Βελγίου, βασιζομένης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ νόμου, οὐδόπως ἐμπρέπει ἡμῖν τὸ ν' ἀναβάλλωμεν τὴν ἐφαρμογὴν αὐτὴν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, ἀλλ' ὅτι πρέπει νὰ δοθῆ ἅπαξ τέρμα εἰς τὴν ὅλως πρὸς τὰ ἡμέτερα συμφέροντα ἀπάδουσαν αὐτὴν κατάστασιν, ἐφαρμοζομένου ἀπὸ τῆς 1ης τοῦ προσεχοῦς Ἰανουαρίου τοῦ νέου νομισματικοῦ συστήματος, ἀδιάφορον ἂν ὑπάρχῃ ἢ μὴ ἐπαρκοῦν πρὸς κυκλοφορίαν νόμισμα ἐθνικὸν ἢ νόμισμα τῶν ἐπικρατειῶν ἐκείνων, μεθ' ὧν ἔχομεν τὴν αὐτὴν νομισματικὴν μονάδα.

Πιστεύομεν ἀδιστακτικῶς ὅτι δὲν ὑπάρχει οὔτε εἰς Ἕλληνα μὴ εὐχόμενος ἵνα ἔχωμεν ἴδιον ἐθνικὸν νόμισμα καὶ νομισματικὴν σύμβασιν μεθ' ὧν τε πλειοτέρων ἐπικρατειῶν ἐπὶ τῇ αὐτῇ νομισματικῇ μονάδι, καθόσον ἐν τούτῳ

συμπεριλαμβάνεται και ἡ ἐθνικὴ φιλοτιμία καὶ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον. Προκειμένου ὅμως περὶ κοινωνικῶν ζητημάτων, καὶ τὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου νομισματικοῦ συστήματος ὡς οἰκονομικὸν εἶναι κοινωνικόν, αἱ εὐχαὶ ὅσον εὐλιχνεῖς, ὅσον ἐνθερμοὶ καὶ ἂν ᾤσι, δὲν ἀρκοῦσιν ὅπως ὁδηγήσωσιν εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν τὴν βελτίωσιν ἀνωμάλου νομισματικῆς καταστάσεως καὶ δὴ ἐναργῶς ἐπιζημίου. Δέον λοιπὸν νὰ ἐξετασθῇ ἐσκεμμένως καὶ ἐμβριθῶς τὸ περὶ οὗ πρόκειται ζήτημα πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένων διαταράξεων κατὰ πολὺ σοβαρωτέρων ἐκείνων, αἵτινες δύνανται νὰ προκύψωσι μενόντων τῶν πραγμάτων ἐν ἧ διτελοῦσι σήμερον καταστάσει.

Ἡ πρώτη ἐνστασις, ἡ ἐν τῷ πνεύματι παρισταμένη, εἶναι ὅτι τὸ μέχρι νῦν ἐκτυπωθὲν ἐθνικὸν νόμισμα, τιθέμενον ἐν κυκλοφορίᾳ, δὲν ἀρκεῖ πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν συναλλαγῶν ἐν γένει.

Καὶ ἀληθῶς, γνωστὸν ἐστὶν ὅτι μέχρι τῆς σήμερον ἐξετυπώθησαν ἀργυρᾶ κέρματα ἐννέα ἑκατομμυρίων δραχμῶν καὶ ἐν ἑκατομμύριον πενταδράχμων ἢ πέντε ἑκατομμύρια δραχμῶν νέων. Εἰς τὸ ποσὸν ὅθεν αὐτὸ τῶν δέκα τεσσάρων ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἀνέρχεται ὅλον τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν νόμισμα, ἅπαν συνιστάμενον εἰς ἀργυρον, μέρος δὲ τούτου ἐτέθη ἤδη εἰς κυκλοφορίαν. Ἄλλ' ἐκ τούτων τὰ ἀργυρᾶ κέρματα, ἀνερχόμενα, ὡς εἴρηται, εἰς ἐννέα ἑκατομμύρια, χρησιμεύοντα ἁπλῶς διὰ τὰς μικρὰς ἐσωτερικὰς συναλλαγὰς καὶ μὴ δυνάμενα νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς πληρωμὴν ὀφειλῆς εἰμὴ μέχρι τοῦ ποσοῦ δραχμῶν πενήκοντα (ἄρθρον 14 τοῦ νόμου Σ Δ τῆς 10 Ἀπριλίου, 1867) θεωροῦνται, καὶ περ δεκτὰ εἰς τὰ ταμεῖα τοῦ Κράτους, ὡς μὴ ἔχοντα ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, καθόσον μάλιστα δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι διὰ πληρωμὴν γενησομένην εἰς τὸ ἐξωτερὸν. Ὑπολείπεται λοιπὸν καὶ διὰ τὰς ἐσωτερικὰς καὶ διὰ τὰς ἐξωτερικὰς συναλλαγὰς ἐν ἑκατομμύριον πενταδράχμων, καὶ διὰ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ, τὸ ὅποιον θέλει ἐκλείψει, κατ' ἐμὴν

τούλάχιστον γνώμην, μόλις τεθὲν εἰς κυκλοφορίαν, πιστεύουσι τινὲς ὅτι δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα ἀνευ κινδύνου διαταράξεως, ἐν ᾧ χρόνῳ μάλιστα ἀμφοτέρων τῶν Τραπεζῶν, τῆς τε Ἐθνικῆς καὶ τῆς Ἴονικῆς, τὸ ἐναποταμίευμα συνίσταται εἰς νομίσματα ξένων Ἐπικρατειῶν μὴ ἔχουσῶν τὴν αὐτὴν μεθ' ἡμῶν νομισματικὴν μονάδα.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ πλοῦτος ἔθνους τινὸς δὲν συνάγεται ἐκ μάλλον ἢ ἥττον μεγάλου ποσοῦ κυκλοφορούντων χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν νομισμάτων, ἀλλὰ κυρίως ἐκ τῆς ἀκμῆς τῶν παραγωγικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, ὥστε ἐν ἔθνος δύναται νὰ ἦ πλουσιώτατον ποιούμενον χρῆσιν οὐχὶ νομισμάτων ἀργύρου ἢ χρυσοῦ κατὰ τὰς ἐσωτερικὰς συναλλαγὰς του ἀλλ' ἁπλῶς τεμαχίων χάρτου φερόνων τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ὀφειλέτου καὶ δυνάμενων νὰ κυκλοφορῶσιν ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα. Δὲν δυνάμεθα ὅμως, πολλοῦ δεῖ, νὰ εἴπωμεν τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὰς μετὰ τῶν ξένων ἐθνῶν συναλλαγὰς ἡμῶν, ὅποτε ἡ πληρωμὴ τῆς ὀφειλῆς δέον νὰ γίνῃ ἢ διὰ προϊόντων γεωπονικῶν ἢ βιομηχανικῶν, ἢ διὰ συναλλάγματος ἢ διὰ νομισμάτων χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν. Καὶ εἰ μὲν δυνάμεθα ν' ἀποστέλλωμεν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἡμεδαπὰ προϊόντα ἢ συναλλάγματα ἴσης ἀξίας πρὸς τὰ εἰσαγόμενα εἰς τὴν ἡμεδαπὴν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐμπορεύματα, τὸ ἰσοζύγιον ἔσεται πληρὸν, καὶ οὐδεὶς φόβος ὑπάρχει ὅτι, ἀποστελλομένων, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἐλλείματος, νομισμάτων χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν, θέλουσιν ἀποσυρθῆ ταῦτα ἐκ τῆς κυκλοφορίας πρὸς βλάβην τῆς εὐκολίας τῶν συναλλαγῶν. Ἄλλ' εἰ μὲν ἡ ἀξία τῶν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἀποστελλομένων ἡμεδαπῶν προϊόντων ἢ συναλλαγμάτων δὲν ἐπαρκεῖ πρὸς πληρωμὴν τῶν εἰσαγομένων ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ξένων προϊόντων, εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ ἔλλειμμα, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὀφειλῆς, συμπληρωθῆσεται δι' ἀποστολῆς νομισμάτων χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν, καὶ ἐνόσφ μὲν ὑπάρχουσι τοιαῦτα κυκλοφοροῦντα ἀσθόνως, ἐπομένως δὲ

δυνάμενα ν' αποσυρθῶσι τῆς κυκλοφορίας ἄνευ διαταρᾶς τῆς κανονικῆς τῶν συναλλαγῶν πορείας, τὰ πάντα θέλουν βαίνει ὁμαλῶς, ἅμα ὅμως αἱ ἀνάγκαι τῶν διὰ νομισμάτων εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἀποστολῶν ὑπερπλεονάσωσι, τὸ δὲ κυκλοφοροῦν νόμισμα εἶναι δυσἀπόκτητον καὶ μὴ ἐπαρκοῦν πρὸς πλήρωσιν τῶν ὑπαρχουσῶν ἀναγκῶν, συνέπεια ἀναπόδραστος τῆς καταστάσεως ταύτης τῶν πραγμάτων ἔσεται ἡ ἐξαργύρωσις τῶν κυκλοφορούντων τραπεζικῶν γραμματίων, ἐκτὸς μόνον ἂν αἱ προνομιούχοι τράπεζαι πληρῶσι τὰς τοιαύτας τοῦ ἐμπορίου ἀνάγκας, ἐκδίδουσαι συνάλλαγμα εἰς τιμὴν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν τοῦ κυκλοφοροῦντος νομίσματος, συμπεριλαμβανομένων τῶν τῆς ἀποστολῆς ἐξόδων. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, πληρουμένων ὅτι δὲν συναλλαγματικῶν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐμπορίου, τὸ ἐναποταμίευμα τῶν προνομιούχων Τραπεζῶν θέλει μένει ἄθικτον, καθὼ οὐδενὸς ἐνδιαφερομένου ν' ἀποστέλλῃ, πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐμπορίου του, χρηματικὸν ἀντὶ συναλλάγματος παρέχοντος πλήρη πίστιν. Ἄλλ' ἐὰν αἱ Τράπεζαι δὲν ἐκδίδωσι συναλλάγματα, ἢ ἐὰν αἱ συναλλαγματικαὶ ἐκδόσεις των δὲν χαίρωσιν, ἕνεκα ἀνωμάλων περιστάσεων, τὴν ἀπαιτουμένην πίστιν, εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ ἐναποταμίευμα τῶν Τραπεζῶν θέλει ἔλθῃ μέχρῃς ἐξαντλήσεως εἰς ἐπικουρίαν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐμπορίου, καὶ, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ραδίως δύναται τις νὰ προΐδῃ ὅποια ἔσονται αἱ συνέπεια τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων καταστάσεως: ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία τῶν τραπεζικῶν γραμματίων δὲν θέλει βραδύνει νὰ τεθῇ εἰς ἐνέργειαν πρὸς ἀποτροπὴν σοβαρωτέρων διαταρᾶξεων, καὶ δὴ σπουδαιοτέρων κινδύνων καὶ ζημιῶν. Αἱ διαταρᾶξεις αὗται καὶ οἱ κίνδυνοι οὗτοι εἰσὶ μᾶλλον πιθανοὶ ἐν ταῖς ἐπικρατείαις ἐκείναις, ἐν αἷς ἡ εἰσαγωγή τῶν ξένων προϊόντων ὑπερτυρεῖ τὴν ἐξαγωγήν τῶν ἐγχωρίων, καθότι τὸ ἔλλειμμα θέλει συμπληροῦσθαι διὰ μετρητῶν. Ἡ ἀπόδειξις τοῦ γεγονότος τούτου ἀναφαίνεται ἐν τῇ Γαλλίᾳ καὶ τῇ Ἰταλίᾳ, διότι ἐν

μὲν τῇ Γαλλίᾳ, ἐνθα ἡ ἐξαγωγή εἶναι ὑπερτέρα τῆς εἰσαγωγῆς ἢ ἰσολογίζεται πρὸς τὴν εἰσαγωγήν καὶ ἐνθα ὁ ἐθνικὸς πλοῦτος ἀκμάζει, τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια, καίτοι ἔχοντα ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, κυκλοφοροῦσιν ἐν ἰσοτιμίᾳ πρὸς τὰ κυκλοφοροῦντα νομίσματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἢ μὲ ἐλαχίστην διαφορὰν ὑποτιμήσεως, ἐνῶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, ἐνθα ἡ εἰσαγωγή εἶναι ὑπερτέρα τῆς ἐξαγωγῆς, τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια ὑπόκεινται εἰς μεγάλην ἔκπτωσιν σχετικῶς πρὸς τὰ κυκλοφοροῦντα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα, λόγος δὲ ἐναργῆς τῆς διαφορᾶς ταύτης εἶναι ὅτι ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ οὐδεμία ἀνάγκη ὑπάρχει ἐξαγωγῆς νομισμάτων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν, ἐν δὲ τῇ Ἰταλίᾳ ἡ τοιαύτη ἀνάγκη σπανίως ἐκλείπει. Ὑπάρχουσιν ἀνατιρρήτως καὶ ἄλλοι λόγοι ἐπιδρῶντες ἐπὶ τῆς καταστάσεως αὐτῆς, ἰδίως οἱ ἀφορῶντες εἰς τὰ ἔλλειμματα τῶν προϋπολογισμῶν τοῦ Κράτους, ὅποτε αἱ ἀνάγκαι συνολογήσεως δανείων ἐλαττοῦσι τὴν πίστιν τῶν κυκλοφορούντων τραπεζικῶν γραμματίων, καθ' ἃς μάλιστα περιπτώσεις αἱ Τράπεζαι δεικνύονται λίαν εὐδιάθετοι ὅπως ἔλθωσιν εἰς ἀρωγὴν τῶν Κυβερνήσεων. Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι οὐδόλως πρόκειται ἐνταῦθα περὶ διαταρᾶξεων ἐμπορικῶν ἢ χρηματιστικῶν, ἢ περὶ κοινωνικῶν ἀνωμαλιῶν, ἢ καὶ περὶ σιτοδειῶν, ὅποτε τὸ μεταλλικὸν τῶν ὑπὸ τῆς σιτοδείας μαστιζομένων χωρῶν ἐξάγεται ἄφθονον πρὸς ἀγορὰν σιτηρῶν, τῶν συναλλαγματικῶν ἐκδόσεων μὴ ἐπαρκοῦσῶν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν ἀναφεισῶν ἀναγκῶν· πρόκειται ἁπλῶς περὶ περιστάσεων ὁμαλῶν, ἐν αἷς ἅπασαι αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις λειτουργοῦσι κανονικῶς μὴ προσκόπτουσαι εἰμὴ μόνον εἰς τὰς ἐπισχέσεις τὰς καὶ ἐν ὁμαλαῖς περιστάσεσιν ἐπικρατούσας.

Ἐν χώρᾳ οἷα ἡ ἡμετέρα ἐνθα ἡ εἰσαγωγή, ἔστω καὶ κατὰ περιόδους, εἶναι ὑπερτέρα τῆς ἐξαγωγῆς, δέον, προκειμένου περὶ ἐφαρμογῆς νέου νομισματικοῦ συστήματος, ὅποτε οἰαδήποτε καὶ ἂν ᾧσι τὰ ληθησόμενα μέτρα ὑπάρχει κίνδυνός τις διαταρᾶξεως, ἵνα ᾧσι παρεσκευασμένα

ἅπαντα τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα, ὅπως ἡ ἐφαρμογὴ αὐτὴ γίνῃ μεθ' ὅσης ἔνεστι πλείονος περισκέψεως, εἴτε πρὸς ἀποτροπὴν ἐνδεχομένης διαταράξεως, εἴτε πρὸς ἐπιτυχίαν ἐπιδιωκομένης βελτιώσεως ἀνωμάλου καὶ δὴ ἐπιζημίου νομισματικῆς καταστάσεως. Πρὸς τοῦτο πρωτίστη ἀνάγκη ὑπάρχει ἵνα τεθῶσιν εἰς κυκλοφορίαν, ἐκτὸς τῶν κερμάτων τῶν χρησιμευόντων διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν ἐσωτερικῶν συναλλαγῶν, τοῦλάχιστον τρία ἑκατομμύρια πενταδράχμων ἢ πενταφράγκων, ὥστε ν' ἀναλογῆ ἓν καὶ ἡμισυ πεντάδραχμον εἰς ἕκαστον κάτοικον τοῦ Βασιλείου, πρὸς δὲ ἵνα αἱ Τραπεζαί, αἱ κεκτημέναι προνόμιον ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων, ὑποχρεωθῶσιν ὀλόκληρον τὸ ἑναποταμίευμάτων νὰ τρέψωσιν ἐντὸς ὠρισμένου χρονικοῦ διαστήματος εἰς ἐθνικὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα ἢ καὶ εἰς νομίσματα τῶν ἐπικρατειῶν μεθ' ὧν ἔχομεν τὴν αὐτὴν νομισματικὴν μονάδα. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι δίκαιον νὰ χορηγηθῆ εἰς τὰς Τραπεζὰς τούτας ἀρκούσα προθεσμία, ὅπως τρέψωσι τὸ ἑναποταμίευμάτων εἰς ἐθνικὰ νομίσματα, δίκαιον εἶναι ἐπίσης ἵνα, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς προθεσμίας ταύτης, ἥτις ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δὲν πρέπει νὰ ἦ μακροτέρα τῶν τεσσάρων μηνῶν, τὰ γραμματῖα τῶν ἀπολαύσιν ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ληγούσης ἅμα τῇ λήξει τῆς χορηγηθείσης αὐταῖς προθεσμίας, ὑπὸ τὴν ρητὴν ὁμως ὑποχρέωσιν τῶν Τραπεζῶν αὐτῶν νὰ τηρήσωσι τὸ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνάλλαγμα ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει εἰς ἣν τιμὴν κυκλοφοροῦσι τὰ ἐθνικὰ νομίσματα, προσθετομένων τῶν τῆς μεταφορᾶς ἐξόδων, καὶ οὕτω, ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ, κατ' ἀναλογίαν τὸ ἐπὶ προθεσμίᾳ συνάλλαγμα. Τοιοτοτρόπως τὰ πάντα θέλουν εἶσθαι περὶ σκευασμένα διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νέου νομισματικοῦ συστήματος ὥστε, καὶ ἂν ἐν τῷ μεταξὺ συμβῆ ἀπρόοπτος τις διατάραξις, οὐδεὶς θέλει δικαίως κατηγορηθῆ ἐπὶ ἀπερισκεψία ἢ ἀπρονοησία.

Οἱ ἰσχυριζόμενοι ὅτι δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα τηρουμένης ἐπὶ ἀναγωγῇ τῆς νομί-

μου κυκλοφορίας τῶν ξένων νομισμάτων πλανῶνται δεινὴν πλάνην, πιστεύοντες ὅτι θέλει βελτιωθῆ ἡ ἀνώμαλος νομισματικὴ ἡμῶν κατάστασις, διότι ἐπὶ τῇ ἐλαχίστη ὑποτιμῆσει τοῦ ἀργύρου ἡ κερδοσκοπία θέλει πάλιν μᾶς κατακλύσει διὰ ξένων νομισμάτων καὶ μᾶς ἀφαιρέσει οὐ μόνον ἅπαντα τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν νομίσματα καὶ ἅπαντα τὰ παρ' ἡμῖν τυχόν κυκλοφοροῦντα νομίσματα τῶν ἐπικρατειῶν μεθ' ὧν ἔχομεν τὴν αὐτὴν νομισματικὴν μονάδα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ἀργυρᾶ ἡμῶν κέρματα., ὥστε ἂν, ἐφαρμοζομένου τοῦ νέου νομισματικοῦ συστήματος, τηρηθῆ ἡ νόμιμος κυκλοφορία εἰς τὰ ἤδη παρ' ἡμῖν κυκλοφοροῦντα νομίσματα τῶν ἐπικρατειῶν τῶν μὴ ἔχουσῶν τὴν αὐτὴν μεθ' ἡμῶν νομισματικὴν μονάδα, οὐ μόνον δὲν θέλει βελτιωθῆ ἡ νομισματικὴ ἡμῶν κατάστασις, ἀλλὰ θέλει καταστῆ ἔτι χεῖρων. Ἀπόδειξις τούτου ἐστὶν ὅτι τὰ ἑκατομμύρια πενταδράχμων καὶ μονοδράχμων, αὐτὰ τὰ ὠραῖα ἐθνικὰ ἡμῶν νομίσματα, τὰ ὅποια ἄλλοτε ἐκυκλοφόρουν παρ' ἡμῖν ἐξέλιπον σχεδὸν παντελῶς ἀντικατασταθέντων ὑπὸ σφαντζίκων καὶ ταλλήρων Θηρесиανῶν καὶ Γερμανικῶν, διότι τὰς σφαντζίκας καὶ τὰς Θηρесиανὰ καὶ Γερμανικὰ τάλληρα εἰσαγόμενα οὐδεὶς ἐνδιεφέρετο πλέον ἵνα τὰ ἐξάξῃ, τὰ δὲ ἐθνικὰ ἡμῶν νομίσματα ἐξαγόμενα οὐδεὶς ἐνδιεφέρετο πλέον ἵνα τὰ εἰσάξῃ, καθότι ἡ κερδοσκοπία ἐπιδιώκει τὰ ἐμπορεύματα ἐκεῖνα, ἐξ ὧν προσδοκᾶται ὄφελος εἰσαγομένων ἢ ἐξαγομένων. Τὸ αὐτὸ θέλει συμβῆ καὶ διὰ τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν νέα νομίσματα, ἂν ἐκεῖνα τῶν ἐπικρατειῶν τῶν μὴ συνδεομένων μεθ' ἡμῶν διὰ νομισματικῆς συμβάσεως μείνωσι παρ' ἡμῖν κυκλοφοροῦντα νομίμως. Εἰς τὴν αὐτὴν θέλομεν ὑπόκεισθαι διατάραξιν καὶ ἐν περιπτώσει ὑπερτιμῆσεως τῶν πολυτίμων μετάλλων, ἐξ ὧν σύγκεινται τὰ κυκλοφοροῦντα νομίσματα τῶν ἐπικρατειῶν τῶν μὴ συνδεομένων μετ' ἡμῶν διὰ νομισματικῆς συμβάσεως, ἰδίως μάλιστα τὰ νομίσματα ἐκεῖνα, προστιμώμενα ἢ ὑποτιμώμενα σχετικῶς πρὸς τὸν χρυσόν, τὰ ὅποια δὲν κυκλοφοροῦσι πλέον νομίμως ἐν οὐδενὶ κράτει.

Τὴν αὐτὴν πλανῶνται πλάνην καὶ οἱ πιστεύοντες ὅτι καὶ ἐν ἑκατομμύριον πενταδράχμων ἀρκεῖ κυκλοφοροῦν νὰ πληρώνη τὰς ἀνάγκας τῶν συναλλαγῶν. Οἱ τοιοῦτοι δὲν λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν οὔτε τῆς κερδοσκοπίας τὰς νομισματικὰς ἀφαιμάξεις (ἐπιτραπήτω μοι ἢ φράσις αὐτή), οὔτε τῶν ἐμπορικῶν διαταράξεων τὰς ἀνάγκας ἐν χώρᾳ τῆς ὁποίας ἡ εἰσαγωγή εἶναι ὑπερτέρα τῆς ἐξαγωγῆς. Ὁ εἰς τοιοῦτου εἶδους οἰκονομικὰ ζητήματα ἀσχολούμενος δέον νὰ ἔχη πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ νόμισμα εἶναι ἐμπόρευμα καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, μάλιστα δὲ ἐμπόρευμα καθολικόν, καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ κερδοσκοπία θέλει ἐπιζητεῖ τὸ ἐμπόρευμα αὐτὸ ἐπὶ τῇ ἀπλῇ προσδοκίᾳ μικροῦ κέρδους, ὡς καθολικόν δὲ ἐμπόρευμα θέλει τὸ ἐπιζητεῖ κατὰ προτίμησιν παντὸς ἄλλου ἐμπορεύματος ἐν ὥρᾳ κοινωνικῶν ἀνωμαλιῶν ἢ ἐμπορικῶν καὶ χρηματιστικῶν διαταράξεων. Μὴ ἐλπίσωμεν δὲ ὅτι ἐν ταῖς περιστάσεσι ταύταις δύναται νὰ ἔλθῃ ἀποτελεσματικῶς εἰς ἐπικουρίαν τὸ ἐναποταμίευμα τῶν ἔχουσῶν προνόμιον ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων Τραπεζῶν, διότι τὸ ἐναποταμίευμά των εἶναι τὸ ἐχέγγυον τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων των, τὸ ὅποιον πρέπει ν' ἀναπληρῶται ἅμα ἀποσυρόμενον, καὶ ἐνόσω μὲν ἡ ἀναπλήρωσις εἶναι εὐκόλος, οὐδεὶς φόβος, ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀναπλήρωσις καταστῇ δυσχερῆς, εἴτε διότι ἀπεσύρθησαν ἐκ τῆς κυκλοφορίας τὰ ὑπάρχοντα ἐθνικὰ νομίσματα ἢ τὰ τῶν ἐπικρατειῶν τῶν ἔχουσῶν τὴν αὐτὴν μεθ' ἡμῶν νομισματικὴν μονάδα, εἴτε διότι αἱ Τραπεζαὶ δὲν ἔχουσιν πιστώσεις ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, εἴτε καὶ δι' ἄλλους λόγους καθιστῶντας δυσχερῆ τὴν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγωγὴν νομισμάτων ἐχόντων παρ' ἡμῖν νόμιμον κυκλοφορίαν, τότε ἐν ἐκ τῶν δύο θέλει συμβῆ, ἢ θὰ ἐξαντληθῇ τὸ ἐναποταμίευμα αὐτῶν ἢ θὰ δοθῇ εἰς τὰ γραμματίά των δικαίωμα ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἑκατέρου δὲ τούτων αἱ συνέπειαι πρέπει νὰ προλαμβάνωνται δι' ὅλων τῶν δυνατῶν μέσων ὡς ἐπάγουσαι σοβαρωτάτας διαταράξεις.

Οἱ ἰσχυριζόμενοι πάλιν ὅτι οὐδεμία θέλει ἐπέλθει διατάραξις ἀν' ἀπὸ τοῦδε καὶ διὰ τῶν ὑπαρχόντων γλίσχρων μέσων ἐφαρμοσθῇ τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα ὑπόκεινται, κατ' ἐμὴν γνώμην, εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν μὲ ἐκείνους οἵτινες ἠθέλον συμβουλεύσει τὴν κήρυξιν πολέμου ἀμεριμνῶντες περὶ κτήσεως ὀπλων καὶ πυρίτιδος. Εἶναι ἀληθές ὅτι, κατ' ἀνταλλακτικὴν τινὰ οἰκονομίαν, τὰ ἀποσυρόμενα ὅπως ἐξαχθῶσι νομίσματα ἀντικαθίστανται συνήθως δι' ἄλλων εἰσαγομένων πρὸς ἀγορὰν ἐμπορευμάτων, ἢ διηνεκῆς ὁμως τοῦ παρ' ἡμῖν γεγονότως τούτου πορεία, καὶ ἡ πολυετῆς πείρα ἄλλως πως ἀποφαίνονται. Καὶ ἀληθῶς, κατὰ τὴν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν σύστασιν παρ' ἡμῖν πολλῶν ἐταιριῶν, καὶ πρότερον ἔτι, εἰσῆχθησαν πλεῖστα ὅσα χρυσὰ νομίσματα, ἰδίως τουρκικαὶ λίραι καὶ εἰκοσάφραγκα, δι' ἀγορὰν μετοχῶν ἢ ὁμολογιῶν τῶν ἐθνικῶν δανείων, ἀλλ' ὅλα ταῦτα τὰ σπουδαῖα ποσὰ δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐξαχθῶσι, διότι τὸ ἐμπόριον ἐνδιεφέρετο ἀποστέλλον εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν τὰ νομίσματα ταῦτα πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν του. Οὐδὲν ἀληθῶς φυσικώτερον ἢ ἡ δι' ἄλλων ὀχρετῶν ἐπάνοδος εἰς τὰ ἴδια τῶν δι' ἄλλων πάλιν ὀχρετῶν φυγαδευσόμενων νομισμάτων, τοῦτο ὁμως ἀληθεύει παρὰ ταῖς ἐπικρατείας ἰδίως ἐκεῖναις, ἐν αἷς ἡ εἰσαγωγή ἰσολογίζεται πρὸς τὴν ἐξαγωγὴν, παρ' ἡμῖν ὁμως ἡ εἰσαγωγή εἶναι ὑπερτέρα τῆς ἐξαγωγῆς, καλυπτομένου τοῦ ἐλλείμματος εἴτε διὰ μετρητῶν, ἂν ὑπάρχωσι τοιαῦτα δυνάμενα νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν, εἴτε διὰ συναλλαγματικῶν, ἐξ ὧν πολλαὶ διὰ σπουδαῖα ποσὰ ἀποστέλλονται παρ' ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πρὸς διαπραγματεύσειν ἀντὶ μετρητῶν, ὥστε, ἵνα τὰ ἅπαξ φυγαδευθέντα νομίσματα ἐπανακάμψωσιν ἐκεῖ ὅθεν ἐφυγαδεύθησαν, πρέπει ἡ κερδοσκοπία νὰ εὐρίσκη μεῖζον συμφέρον εἰσάγουσα νομίσματα παρὰ συναλλάγματα ἢ ἄλλα ἐμπορεύματα. ἄλλ' ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδεικνύεται, ὅτι τὰ ἅπαξ φυγαδευθέντα ἀφ' ἡμῶν νομίσματα δὲν ἐπανεκάμψαν, ἀντ' αὐτῶν δὲ ἔμειναν παρ' ἡμῖν ἢ ὅσα δὲν ἔχουσι νόμι-

μον κυκλοφορίαν ἐν ἄλλαις ἐπικρατείας ἢ ὅσα ἐξαγόμενα ζημιούσιν 3 καὶ 4 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Ὅτι, κατ' ἐμὴν γνώμην, δύναται οὐσιωδῶς νὰ ἐφελκύσῃ τὴν ἐπάνοδον τῶν φυγαδευομένων νομισμάτων εἶναι ἡ σταθερότης τοῦ συναλλάγματος εἰς τιμὴν ἀναλογοῦσαν πρὸς τὴν τῶν κυκλοφορούντων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν νομισμάτων τῶν ἐπικρατειῶν, μεθ' ὧν εὐρισκόμεθα εἰς διηνεκεῖς ἐμπορικᾶς ἢ χρηματιστικᾶς σχέσεις· ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπάρξῃ σταθερότης συναλλάγματος δεόν ν' ἀποκλεισθῶσιν ἐκ τῆς νομίμου κυκλοφορίας τὰ ἀργυρᾶ νομίσματα τῶν ξένων ἐπικρατειῶν τῶν μὴ συνδεομένων μεθ' ἡμῶν διὰ νομισματικῆς συμβάσεως, διότι ἐνόσφ τὰ τοιαῦτα νομίσματα κυκλοφοροῦσι παρ' ἡμῖν νομίμως, οὔτε τὸ συνάλλαγμα θέλει βελτιωθῆ οὔτε τὰ φυγαδευόμενα νομίσματα θέλουσιν ἐπανακάμψαι.

Συνοψίζοντες ὅσα ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἔχομεν δι' ἐλπίδος ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου νομισματικοῦ συστήματος θέλει ἔχει μεγάλην παρ' ἡμῖν ἀξίαν καὶ οὐ σμικρὰν θέλει ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς προκύψῃ ὄφελος, ἀλλὰ μόνον καθόσον ὁ ἀποκλείωνται τῆς νομίμου κυκλοφορίας τὰ νομίσματα τῶν ξένων ἐπικρατειῶν τῶν μὴ συνδεομένων μεθ' ἡμῶν διὰ νομισματικῆς συμβάσεως, διότι τότε καὶ ἡ τιμὴ τοῦ συναλλάγματος θέλει μένει σταθερὰ, μὴ ὑποκειμένη εἰμὴ εἰς τὰς διακυμάνσεις, αἵτινες εἰσὶν ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς ζητήσεως καὶ τῆς προσφορᾶς, καὶ αἱ συναλλαγᾶι θέλουσιν ἔχει βάσιν σταθερὰν, νόμισμα δηλαδή μὴ ὑποκείμενον εἰς ὑπερτιμήσεις καὶ ὑποτιμήσεις (1), καὶ καθόσον θὰ ἔχωμεν εἰς κυκλοφορίαν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς συναλλαγὰς ἐθνικὸν νόμισμα ἢ νόμισμα τῶν ἐπικρατειῶν μεθ' ὧν συνδεόμεθα διὰ νομισματικῆς συμβάσεως, πρὸς δὲ καθόσον τὸ ἐναποταμίευμα τῶν Τραπεζῶν, τῶν κεκτημένων προνόμιον ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων

(1) Τὸ συμπέρασμα τῆς ἀνὰ χεῖρας πραγματείας μαρτυρεῖ τὴν δύναμιν τῆς νομισματικῆς ἀληθείας, ἥτις, ἐμπνέουσα κατὰ βάθος τὸν ἔντιμον συγγραφέα μαλάσσει ἐπὶ τέλος τὴν ἀδυστηρότητα τῶν κρίσεων αὐτοῦ.

θὰ σύγκειται ἐκ νομισμάτων ἐθνικῶν ἢ τῶν ἐπικρατειῶν μεθ' ὧν συνδεόμεθα διὰ νομισματικῆς συμβάσεως, καὶ ὑπὸ τὸν ὄρον τὸ ἐναποταμίευμα αὐτὸ νὰ εὐρίσκηται ὀλόκληρον ἐν τοῖς ταμείοις τῶν Τραπεζῶν. Ἄνευ τῶν ὄρων τοῦτων εἰς μάτην ἐπιδιώκομεν τὴν βελτίωσιν τῆς νομισματικῆς ἡμῶν καταστάσεως καὶ θὰ ἦτο ἴσως προτιμότερον ἂν τὰ πράγματα μείνωσιν εἰς ἣν διατελοῦσιν ἤδη κατάστασιν, ἵνα μὴ ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία τῶν τραπεζικῶν γραμματίων ἀντικαταστήσῃ τὴν ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν τῶν ξένων νομισμάτων.

Μετὰ τὰς βραχείας ταύτας σκέψεις, ἃς ὑποβάλλω εἰς τὴν εὐθυκρίσιαν τῶν περὶ τὰ οἰκονομικὰ ἀσχολουμένων, περιττὸν κρίνω ἵνα προσθέσω ὅτι εὐχῆς ἀξίον θὰ ἦτο, ἂν αἱ ὑπογράψασαι τὴν νομισματικὴν σύμβασιν ἐπικράτειαὶ παρεδέχοντο μίαν μόνην βάσιν (étalon) νομισματικῆς μονάδος, τὸν χρυσόν, ὅπερ καὶ λογικώτερον καὶ χρησιμώτερον θὰ ἦτο, καθότι ἡ παραδοχὴ δύο βάσεων, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀντίκειται εἰς αὐτὴν τὴν ἦν προώριστα ἵνα ἐκτελῆ τὸ νόμισμα λειτουργίαν ἐμπορεύματος σταθερᾶς ἀξίας, χρησιμεύοντος ὡς μέτρου τῆς τιμῆς τῶν ἄλλων ἐμπορευμάτων, διότι ἡ σχετικὴ τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἀργυρον ἀξία εἶναι μεταβλητὴ, ὑποκειμένη εἰς προστιμήσεις καὶ ὑποτιμήσεις. Δεόν δὲ νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ προθεσμία τῆς νομισματικῆς συμβάσεως, ἧς ἐσμὲν συμβαλλόμενον μέρος, λήγει τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1880, δηλαδή μετὰ πέντε ἔτη καὶ ὅτι, ἂν ἡ Γαλλία δηλώσῃ ὅτι ἀποσφίρεται τῆς συμβάσεως αὐτῆς, (ἄρθρον 14 τῆς νομισματικῆς συμβάσεως τῶν 15 Ὀκτωβρίου 1865) καὶ ἂν, δοθείσης τῆς περιπτώσεως ταύτης, ὁ ἀργυρος εἶναι ὑποτιμημένος σχετικῶς πρὸς τὸν χρυσόν, ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ λάβωμεν τοιαῦτα μέτρα, ὥστε νὰ μὴ μείνωμεν μετὰ μόνον νομίσματα ἀργυρᾶ, οὐ μόνον μὴ κυκλοφοροῦντα εἰμὴ παρ' ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ λίαν ὑποτιμημένα* σχετικῶς πρὸς τὸν χρυσόν.

ΣΑΜΙΑΚΑ.

Πλησιέστερον κείται ἡ Σάμος πρὸς τὸν Πειραιᾶ ἢ αἱ μεσημβρινοδυτικαὶ ἀκταὶ τῆς Πελοποννήσου. Ὁ ἀτμός εἰς 20 περίπου ὥρας δύναται νὰ μετακομίση ὑμᾶς ἐπὶ τῆς πατρίδος τοῦ Πυθαγόρου, ἐνῶ διπλάσιος καὶ ἔτι πλείω χρόνος ἀπαιτεῖται, ἵνα μεταβῆτε ἐπὶ τῶν πτερυγῶν αὐτοῦ εἰς Κέρκυραν. Ὁ Ἑλληνικὸς λοιπὸν τῆς Σάμου πληθυσμὸς διὰ πάσης τῆς ἱστορικῆς, διοικητικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ, δὲν χωρίζεται ἀπὸ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ὑπὸ δυσαναβάτων ὁρέων ἢ μακρῶν θαλασσῶν. Ἄς ἴδωμεν οὕτως πρὸς τὴν καθόλου κοινωνικὴν πρόοδον τάσεις αὐτοῦ μετὰ τοῦ διαφέροντος, ὅπερ γεννῶσιν ἐν ταῖς ψυχαῖς αἱ ἀναμνήσεις, οἱ τόποι καὶ οἱ χρόνοι.

Κατὰ τὸν Στράβωνα ἡ περίμετρος τῆς Σάμου ἀποτελεῖται ἐξ 600 σταδίων· νεώτεροι δὲ ἔρευναι προσδιορίζουσιν εἰς 6 $\square$ μυριόμετρα τὴν ὅλην τῆς νήσου ἐπιφάνειαν. Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 17^{ου} αἰῶνος περιελάμβανεν αὕτη 3850 οἰκίας, ὡς μαρτυρεῖ ἡ σύγχρονος περιγραφή τῆς Σάμου ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς Ἰωσήφ. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18^{ου} αἰῶνος ὁ Τουρνεφόρτιος ὑπελόγιζε τοὺς κατοίκους τῆς νήσου εἰς δώδεκα περίπου χιλιάδας. Ἡ πρώτη ἐν τούτοις ἐπίσημος τοῦ λαοῦ αὐτῆς ἀπογραφή ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, τῆς ὁποίας ἡ ἐν Σάμῳ διοίκησις ἐβεβαίωσε τῷ 1828 ἄρβενας μὲν 13775, θήλειαι δὲ 13350, τὸ ὅλον 27125 κατοίκους. Μετὰ 36 ἔτη ἡ ἀπογραφή τοῦ 1864 ἀποδεικνύει αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ τούτου κατὰ 6873 ψυχὰς (16874 ἄρβενας, 17110 θήλειαι, ὅλον 33998), εἰς τὰς ὁποίας προσέθηκεν ἡ ἀπογραφή τοῦ 1874, μετὰ 10 τοῦτέστιν ἔτη, ἕτερα 143 άτομα (7453 ἄνδρες, 8390 γυναῖκες, 18298 παιδία, ὅλον 34141). Τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς χαλαρᾶς καὶ μάλιστα ὀπισθρομικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀπογραφικοῦ ἐν Σάμῳ πληθυσμοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ἄρρεν στοιχεῖον τείνει εἰς προφανῆ ἐλάττωσιν, πρέπει νὰ ἐξη-

γηθῆ ἐκ τῆς διασπορᾶς αὐτοῦ ἐξαιρέτως κατὰ τὴν ἀπέναντι Μικρὰν Ἀσίαν, κατόπιν τῆς ὁποίας ἔρχεται ἡ Κωνσταντινούπολις, ὁ Δούναβις καὶ ἡ Ἑλλάς. Μέχρι τοῦ νέου κόσμου (Ἀμερικῆ) καὶ τοῦ νεωτέρου (Αὐστραλία) ὑπάρχουσιν ἔχνη τοῦ μεταναστευτικοῦ τῆς Σάμου ρεύματος. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἡ διεύθυνσις τῶν ἀνωτέρω ἐν ἀνθρώποις ὑλικῶν ἀριθμῶν δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς μικρᾶς σημασίας εἰς τὴν μεταξὺ τόπου καὶ κατοίκων ἀναγκαίαν πάντως οἰκονομικὴν ἁρμονίαν.

Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ 1874, ἡ βιομηχανικὴ τῆς νήσου ἀνάπτυξις εἶναι μᾶλλον γεωργικῆ. Ἐπὶ 9867069 γροσίων, εἰς ἃ ἀνάγεται ἡ ἀξία τῆς ὅλης ἐνιαυσίας ἐξαγωγῆς (2351389 γρόσια διὰ τὴν Τουρκίαν καὶ 7545680 διὰ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην), πλεόν τοῦ τρίτου 3783764 γρ. κατέχει ἡ Σαμία σταφίς (59835 στατῆρες ξανθῆ, 2537 μαύρη, 438 ροζακιὰ), κατόπιν ἔρχονται οἶνοι 3039507 γρ. ἢ ρακὴ 60566 γρ. τὸ ἔλαιον 432339 γρ. κλπ. Ἀφ' ἑτέρου δὲ παρίστανται τὰ κατεργασμένα δέρματα 937924 γρ. τὰ ὑφάσματα 13788 γρ. τὰ ἐν τῇ ἀρχαιότητι περίφημα πήλινα ἀγγεῖα 10877 γρ. κλπ.

Ἡ ναυτικὴ τῆς νήσου βιομηχανία ἀποτελεῖται ἐκ 236 μικρῶν ἱστιοφόρων πλοίων, χωρητικότητος τὸ ὅλον 4747 τόνων. Ἐὰν πρὸς τὴν μεταβιαστικὴν ταύτην δύναμιν συνυπολογίσωμεν καὶ τὴν ἐξωθεν κατὰ τὸ 1874 καταπλεύσασαν εἰς Σάμον, ἡ ὅλη κίνησις τῶν λιμένων τῆς νήσου ἀναδιβάζεται εἰς 4803 πλοῖα χωρητικότητος 44347 τόνων. Εἰς τὴν ναυτικὴν ταύτην ἐργασίαν προέχουσιν οἱ κατάπλοι τῶν Σαμιακῶν πλοίων (3561), κατόπιν ἔρχονται τὰ ὑπὸ ὀθωμανικὴν σημαίαν πλοῖα (1058) καὶ τρίτην ἐπέχει τὰ ξινὴ δι' Ἑλληνικῶν πλοίων συκοινωνία (157 πλοῖα). Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀτμοκίνητον κατὰ τὸ 1874 συκοινωνίαν τῆς νήσου, περιλαμβάνει αὕτη 79 πλοῖα, ἐν οἷς ὅμως καὶ τὰ πολεμικά.

Ἡ δημοσία ἐν Σάμῳ κατὰ τὸ 1874 ἐκπαίδευσιν περιέλαβεν 1 γυμνάσιον, 4 σχολεῖα, 32 δημοτικὰ σχολεῖα καὶ 4

παρθεναγωγεία. Τὸ μὲν διδάσκον προσωπικὸν ἀποτελεῖτο ἐκ 55 διδασκάλων καὶ 7 διδασκαλισσῶν, τὸ δὲ διδασκόμενον προσωπικὸν ἐκ 2833 ἀτόμων, ἐν οἷς 2173 ἄρρενες καὶ 660 θήλειαι. Ἐπὶ ὀλίκοῦ λοιπὸν τῆς νήσου πληθυσμοῦ 34141 κατοίκων, τὸ δωδέκατον ἀνήκει εἰς τὰ σχολεῖα. Βεβαίως δὲ εἶναι μικρὸν τὸ ἐθνολογικὸν τοῦτο σύμπτωμα, διατελεῖ δὲ ἐν πληρεστάτῃ ἁρμονίᾳ πρὸς τὰς κοινῶς γνωστάς φιλεκπαιδευτικὰς τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς τάσεις.

Εἰς συμπλήρωσιν τῆς προκειμένης μελέτης πρέπει νὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ τοῦ κατ' ἐξοχὴν κοινωνικοῦ τῶν νεωτέρων χρόνων πορίσματος. Ἐννοῶ τὸν δημόσιον τῆς νήσου προϋπολογισμόν, ὅστις κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος (1874—75) ἀνεβίβασε τὰ μὲν ἔξοδα εἰς 3095320 γρόσια, τὰ δὲ ἔσοδα εἰς 3342165. Μεταξὺ τῶν κυριωτέρων εισοδημάτων προεξάρχει ἡ ἱστορικὴ δεκάτη 700000 γρ. ἔπονται οἱ τελωνιακοὶ δασμοὶ 650000 γρ. ἡ ὁδοποιία 205000 γρ. τὸ ἄλλας 150000, γρ. ἡ ἐκπαίδευσις 110000 γρ. κλπ. Παραλείπω περίσσευμα ἐκ τοῦ προηγουμένου ἔτους 684425 γρ. καθὼς καὶ τὰς πιθανὰς ἐπὶ καθυστερούντων εισπράξεις 710239 γρ. Ὅ,τι παρατηρεῖ τις ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι ἡ εἰς τὰ δημόσια βάρη εἰσφορά τῆς ὁδοποιίας καὶ τῆς ἐκπαίδευσως, καθὼς καὶ ἡ ἔννοια τῶν καθυστερούντων.

Ἡ ἐποψὶς τῶν ἐξόδων τῆς Σαμιακῆς ἡγεμονείας ἐν τῇ πρώτῃ τάξει τίθησι τὰ δημόσια ἔργα 613192 γρ. ἀντικρυ τῶν ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπικρατείαις ἰσχυόντων, καθ' ἃ ἡ περιῆς ὁ λόγος δαπάνῃ ἀνήκει εἰς παρεπομένην οὐσιωδῶς κατηγορίαν. Ἀκολούθως ἔρχονται τὰ δημόσια χρέη, αἱ ὑποτροφεῖαι κλπ. 432424 γρ. ὁ πρὸς τὴν Ἰ. Πύλῃν φόρος τῆς ὑποτελείας 400000 γρ. ἡ ἐκπαίδευσις 313858 γρ. ἡ δημοσία ἀσφάλεια 199600 γρ., ἡ οἰκονομικὴ ὑπηρεσία 158420 γρ., ἡ δικαστικὴ ὑπηρεσία 156500 γρ., ἡ ἡγεμονικὴ ἐπιχορήγησις 150000 γρ. κλπ.

ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἐπὶ τοῦ Ἰ. Π. οὐργοδικείου, τὸ ὅποιον πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν συνέστησεν ἡ Βουλὴ, δάκτυλος διορᾶται τοῦ Θεοῦ.

—Γράφει τὰς πυρίνους λέξεις «ΕΘΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ», πρὸς ὀλίγων ἐκείνων, ὅτινες ἀληθῶς πιστεύουσιν εἰς τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἐν Ἀθήναις, 3 Δεκεμβρίου 1875.